

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Bakalářská práce

2024

Eliška Kloužková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Přístup Irů a Švýcarů ke své neutralitě po únoru 2022

Bakalářská práce

Autorka práce: Eliška Kloužková

Studijní program: Teritoriální studia

Vedoucí práce: prof. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.
4. Při přípravě této práce autorka použila DeepL a ChatGPT za účelem překladu textů. Po použití tohoto nástroje autorka obsah podle potřeby zkontrolovala a upravila a přebírá plnou odpovědnost za obsah publikace.

V Praze dne 30. 4. 2024

Eliška Kloužková

Bibliografický záznam

KLOUŽKOVÁ, Eliška. *Přístup Irů a Švýcarů ke své neutralitě po únoru 2022*. Praha, 2024. 50 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, Katedra evropských studií. Vedoucí bakalářské práce, prof. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Rozsah práce: 84 316 znaků

Abstrakt

Po ruské agresi roku 2022 muselo mnoho zemí přehodnotit své přístupy k evropské bezpečnosti včetně neutrálních zemí Švýcarska i Irska. Práce zkoumá, jak se změnila neutralita a přístup k NATO a EU obou zemí po ruské invazi na Ukrajinu a zároveň porovnává obě země mezi sebou. Text je případovou komparativní studií, která tyto státy zkoumá a porovnává pomocí vlastního modelu. Model má tři faktory: právní rámec, vztah s EU a NATO a postoj veřejnosti. Z výsledků vyplynulo, že Irsko chce změnit mechanismus triple lock, avšak ani jeden stát nechystá žádný zásah do své neutrality. Ze změn ve vztazích s EU a NATO vyplývá, že státy usilují o provázanější a hlubší spolupráci a tyto změny jsou jak kvalitativní, tak kvantitativní. Společným tématem je obrana, další jsou více specifická. Obdobné závěry vyplývají i z průzkumů veřejného mínění. Respondenti obou zemí mají kladný vztah k neutralitě, nechtějí ji opouštět, ale chápou nutnost spolupráce s ostatními státy. Lze konstatovat, že u obou zemí žádné velké změny, jako vstup do NATO a úprava neutrality, po únoru 2022 neproběhly a ani se nechystají. Nicméně tato přelomová událost více otevřela prostor pro debaty ohledně neutrality a jejím vlivem na pružnost zapojení obou zemí do evropské obrany.

Abstract

After Russia's aggression in 2022, many countries, including the neutral nations of Switzerland and Ireland, had to reconsider their approaches to European security. This work examines how the neutrality and approach to NATO and the EU of both countries changed following the Russian invasion of Ukraine and simultaneously compares the two countries. The text is a comparative case study that explores and compares these states using a custom model. The model has three factors: the legal framework, the relationship with the EU and NATO, and public opinion. The results showed that Ireland intends to change the triple lock mechanism, but neither state plans any intervention in their neutrality. Changes in relations with the EU and NATO indicate that the countries are aiming for more integrated and deeper cooperation, with these changes being both qualitative and quantitative. A common theme is defense, while other topics are more specific. Similar conclusions are drawn from public opinion surveys. Respondents in both countries have a positive attitude toward neutrality, do not wish to abandon it, but understand the need for cooperation with other states. It can be concluded that neither country has undergone major changes, such as joining NATO or altering their neutrality, after February 2022, nor are such changes planned. However, this pivotal event has opened more space for discussions about neutrality and its impact on the flexibility of both countries' engagement in European defense.

Klíčová slova

neutralita, Irsko, Švýcarsko, ruská invaze na Ukrajinu roku 2022, NATO, EU, veřejné mínění

Keywords

neutrality, Ireland, Switzerland, Russian invasion of Ukraine in 2022, NATO, EU, public opinion

Title

Irish and Swiss approach to their neutrality after February 2022

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. Mgr. Tomáši Weissovi, M.A., Ph.D. za vedení mé práce a svým rodičům za podporu při studiu.

Obsah

Seznam zkratk	2
Úvod	3
1. Neutralita	5
1.1. Pojem neutralita	5
1.2. Typy neutralit	6
1.3. Haagské konvence	8
1.4. Neutralita a pomoc jinému státu	10
2. Agrese v únoru 2022	11
2.1. Současný stav neutrality po únoru 2022	13
3. Srovnání přístupu Irska a Švýcarska k neutralitě	14
3.1. Výzkumný rámec a metodologie	14
3.1.1. Právní rámec	15
3.1.2. Vztah s NATO a EU	21
3.1.3. Postoj veřejnosti	34
Závěr	39
Summary	42
Použitá literatura	45

Seznam zkratek

BI – NATO Building Integrity Policy (Politika budování integrity NATO)

CCDCOE – NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence (Centrum excelence NATO pro spolupráci v oblasti kybernetické obrany)

EADRCC – Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre (Středisko pro koordinaci reakce na katastrofy v euroatlantickém prostoru)

EAPC – Euroatlantická rada partnerství

EDA – Evropská obranná agentura

EEZ – Výlučná ekonomická zóna

EFCA – Evropská agentura pro kontrolu rybolovu

EPF – European Peace Facility (Evropský fond pro mír)

FAC – Rada pro zahraniční věci

ISAF – Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly

MAAE – Mezinárodní agentura pro atomovou energii

NATO – Severoatlantická aliance

OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OSN – Organizace spojených národů

PAD-DIB- The Partnership Action Plan on Defence Institution Building (Partnerský akční plán pro budování obranných institucí)

PESCO- Stálá strukturovaná spolupráce

PfP – Partnerství pro mír

SBOP – Společná bezpečnostní a obranná politika

SPS – NATO Science for Peace and Security (Program NATO Věda pro mír a bezpečnost)

SWISSINT – Swiss Armed Forces International Command (Centrum švýcarských ozbrojených sil pro zahraniční mise Švýcarské velitelství pro zahraniční mise)

Úvod

Cílem předložené práce je porovnání přístupu Švýcarů a Irů ke své neutralitě po ruské invazi na Ukrajinu v r. 2022. Jedná se o velmi aktuální problematiku úzce související se současným děním v celé Evropě s dosahem i na další kontinenty. Ve své práci analyzuji změny vnímání neutrality dvou neutrálních zemí a mou hlavní výzkumnou otázkou je: „Jak se po únoru 2022 změnil pohled Irů a Švýcarů na svou neutralitu?“ Zvolila jsem si ji z několika důvodů. Primárním impulsem byl přelomový vstup původně neutrálních zemí Finska (v dubnu 2023) a Švédska (v březnu 2024) do NATO. Dalším důvodem je kritika současných neutrálních zemí od ostatních evropských států, které je vybízí k vyššímu zapojení do obrany Evropy. Chtějí, aby více spolupracovaly s ostatními a nespoléhaly se na svou geograficky bezpečnou pozici (Švýcarsko, Irsko) a na své vyzbrojení (Švýcarsko). Na druhou stranu uvedené státy i přes svou neutralitu podporují Ukrajinu a připojily se k protiruským sankcím. Proto mě zajímá, zda tyto skutečnosti nemohly změnit náhled Švýcarů a Irů na svou neutralitu. Zda se stále cítí v bezpečí díky své geografii a zda je jejich neutralita kompatibilní s jejich podporou Ukrajiny?

Pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky je použita komparativní případová studie. Analýza vychází z primárních i sekundárních zdrojů. Konkrétně z veřejnoprávních i soukromoprávních médií, rozhovorů s politiky, výzkumů veřejného mínění a odborných článků. U médií se zaměřím na vyjádření irských nebo švýcarských politiků, zda vnímají nějaké změny v neutralitě své země, nebo zda jejich podpora Ukrajiny nic nezměnila. Názory politiků a vládních činitelů doplním o vyjádření akademiků, jak hodnotí diskuze o neutralitě své země a blízkých tématech. Připojím data z výstupů průzkumů veřejného mínění, která prezentují nálady mezi Iry a Švýcary, resp. uvádějí: jak hodnotí svou bezpečnost, jak spolupracují s jinými zeměmi, zda zvažují vstup do NATO, jak vidí perspektivu své neutrality a zda jsou pro podporu neutrality své země. Hlavním přínosem této bakalářské práce by mělo být mé zhodnocení, zda únorová agrese z r. 2022 něco změnila v pohledu Irska a Švýcarska na neutralitu své země a jak vnímají svou bezpečnost a případné členství v NATO.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Nejdříve představím konceptuální rámec a definici pojmu neutralita, který mi umožní definovat hlavní faktory pro srovnání obou zemí. Teoretická část se zabývá neutralitou: pojmem neutralita, typy neutralit, Haagskými konvencemi, pomocí jinému státu. Krátce uvede ruskou agresi na Ukrajině a současný stav

neutrality. Praktická část popíše zkoumanou problematiku. Pro zodpovězení výzkumné otázky nastavím faktory, pomocí nichž porovnáám Irsko a Švýcarsko. Navrženými faktory jsou: 1. Porušení neutrality dle práva, 2. Vztah s NATO a s EU, 3. Názor veřejnosti. První faktor, porušení neutrality dle práva, obsáhne dvě části: Haagské úmluvy a zakotvení irské a švýcarské neutrality v ústavě. Ve druhém faktoru, zaměřeném na vztah s NATO, popíši vývoj vztahů Irska a Švýcarska s NATO a jejich spolupráce, ve druhé části se zaměřím na vztah obou zemí s EU. Názory současných odborníků a politiků zakomponuji zčásti do těchto textů a také jimi částečně doplním třetí faktor, který podchytí názory veřejnosti. Potom analyzuji získaná data a specifikuji změny ve faktorech a následně provedu komparaci změn Irska a Švýcarska. V závěrečné části práce shrnu důležité poznatky a zodpovím výzkumnou otázku.

Práce dochází k závěru, že Irská a Švýcarská neutralita je odlišná, uvedené země si svou neutralitu vykládají jinak a upravují si ji podle mezinárodních dění. Švýcarsko ji bere doslovně a váhá s jakýmkoli krokem, který by mohl být považován za posun od neutrality. Ve vztahu k NATO a EU došlo u obou zemí ke změnám jak kvantitativním, tak kvalitativním. U obou států probíhá řada jednání a diskuzí směřující především k těsnější evropské spolupráci v rámci obrany. Dalšími sférami zájmu se země liší. Irsko je ochotnější spolupracovat s NATO a EU i vojensky, zapojuje irské speciální operační síly do mírových misí, pokud to neohrožuje jeho základní postoj k neutralitě. Velkou změnou je, že chce zrušit tzv. triple lock mechanismus, který obsahuje podmínky irských vojenských mírových misí a tím je omezuje. Oba státy v současné válce považují Ukrajinu za napadenou zemi, a proto se jí snaží pomáhat. Neplánují však žádné změny ve svých zákonech týkajících se neutrality. Ani v jedné zemi ruská agrese nespustila vážné debaty o členství v NATO, výjimkou je generace náctiletých v Irsku, která vstup do NATO podpořila, avšak současně s tím i zachování neutrality své země. Jak Irsko, tak Švýcarsko si uvědomují svou nepružnost pramenící z neutrality a hledají způsob urychlit své konání v rámci evropských obranných procesů.

1. Neutralita

1.1. Pojem neutralita

Neutralita byla mnohokrát zkoumána v různých oborech od politiky, etiky, po bezpečnost, ale nemá jednu definici, na které by se všichni shodli. Neexistuje jasná formulace nebo soubor pravidel, které by jasně určily, co je neutralita a jak se má neutrální stát chovat. Proto si neutrální státy mohou své privilegium interpretovat různě. Vlastně by se dalo tvrdit, že každý neutrální stát je výjimečný a jediný na světě. Nicméně pro základní uvedení do problematiky neutrality je možné rozebrat neutralitu alespoň etymologicky. Výraz pochází z latiny: neuter je složeno z předpony ne- a zájmena uter a znamená „žádný z obou“. Oxfordský slovník uvádí definici: „the state of not supporting either side in a disagreement, competition or war“.¹

Neutralita jako politický koncept se v několika kulturách vyvíjela nejméně dva a půl tisíce let. Moderní právo neutrality, které se od 19. století stalo uznávanou celosvětovou normou, bylo evropským vynálezem. Neutralita má také své místo i v dějinách mezinárodních organizací, jako je Organizace spojených národů (OSN) nebo Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), a humanitárních institucí, jako je Mezinárodní výbor Červeného kříže. V období studené války se neutralita stala užitečným diplomatickým mechanismem pro udržení statu quo, např. Mezinárodní agentura pro atomovou energii (MAAE) sídlí díky rakouské neutralitě ve Vídni a OSN má své evropské sídlo ve Švýcarsku. Právo neutrality se však nevztahuje na vojenskou operaci schválenou Radou bezpečnosti OSN, neboť ta jedná na základě mandátu společenství států s cílem obnovit mír a mezinárodní bezpečnost. Právo neutrality nebrání ani neutrálním státům v podpoře takových operací, protože podle Charty OSN je důležité prosazovat zásady svrchovanosti a svrchované rovnosti států, územní celistvosti, sebeurčení a nevměšování do vnitřních záležitostí kteréhokoli státu a hájit, podporovat a povzbuzovat řešení mezinárodních sporů mírovými prostředky tak, aby nebyl ohrožen mezinárodní mír a bezpečnost.²

¹ „neutrality“, Oxford Learner's Dictionaries, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/neutrality?q=neutrality> (staženo 9. července 2023); Eliška Koužková, „Přístup Švýcarska a Finska ke své neutralitě po únoru 2022“ (ročníková práce, Univerzita Karlova, 2023).

² „Neutrality“, Federal Department of Foreign Affairs FDFA, <https://www.eda.admin.ch/eda/en/home/foreign-policy/international-law/neutrality.html> (staženo 9. července 2023); Eliška Koužková, „Přístup Švýcarska a Finska ke své neutralitě po únoru 2022“

Neutralita se po konci studené války mohla začít zmiňovat i v souvislosti s činností vojenských institucí. V tomto období NATO vytvořilo řadu nových struktur a programů, včetně založení Euroatlantické rady partnerství a programu Partnerství pro mír. Tento vývoj byl zčásti navržen jako součást nové bezpečnostní architektury pro Evropu a zčásti měl legitimizovat NATO v období po skončení studené války. K Euroatlantické radě partnerství se připojilo Irsko, Rakousko, Finsko, Švédsko a Švýcarsko, pět hlavních neutrálních států Evropy, což by v době studené války nebylo možné.³

1.2. Typy neutralit

Existuje několik typů neutrality a variant na jejich odlišení. Politolog Joenniemi píše, že tento široce pojatý elastický koncept se vyvíjel po několik století a jeho subjektivní význam byl z velké části definován (ne)bezpečností.⁴

První formou je neutralita ad hoc nebo dočasná neutralita, kterou státy přijmou, až v době, kdy jiné státy vstoupí do války. V historii existuje mnoho takových příkladů, včetně španělské neutrality během druhé světové války nebo íránské neutrality během války v Perském zálivu v letech 1990-1991. Realisté tuto formu neutrality uznávají jako výraz národních zájmů a zahraniční politiky. Státy, které uplatňují neutralitu ad hoc, nejsou povinny přijmout neutralitu v budoucích válkách, i když tak mohou učinit. Opakem dočasné neutrality je neutralita trvalá, kdy jsou státy neutrálními i v době míru. Nejlepším příkladem trvalé neutrality je Švýcarsko, které přijalo neutralitu v roce 1815 po napoleonských válkách. Trvalá (nebo tradiční) neutralita částečně souvisí s dobrovolností přijetí neutrality, ale také s přísným dodržováním neangažovanosti po delší dobu.⁵

Další možné rozdělení je na neutralitu se iure neboli podle mezinárodního práva a de facto. Státy s neutralitou de iure, jsou ty, jejichž neutralita je doložena v jejich ústavě, ve smlouvě nebo dokumentu. Mezinárodní dohoda mohla být budoucímu neutrálnímu státu „vnucena“ v rámci kompromisů v poválečném bezpečnostním uspořádání. Mezi případy neutrality de

³ Archie W Simpson., „Realism, Small States and Neutrality“, *E-International Relations* (5. února 2018), <https://www.e-ir.info/2018/02/05/realism-small-states-and-neutrality/> (staženo 19. července 2023); Eliška Koužková, „Přístup Švýcarska a Finska ke své neutralitě po únoru 2022“

⁴ Pertti Joenniemi, „Neutrality beyond the Cold War“, *Review of International Studies* 24, č. 1 (červenec, 1993): 5-41, <https://www.jstor.org/stable/20097339> (staženo 17. července 2023); Eliška Koužková, „Přístup Švýcarska a Finska ke své neutralitě po únoru 2022“

⁵ Jessica L. Beyer, Stephanie C. Hofmann., „Varieties of neutrality: Norm revision and decline“, *Cooperation and conflict* 46, č. 3 (září 2011), <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1177/0010836711416956> (staženo 17. července 2023); Eliška Koužková, „Přístup Švýcarska a Finska ke své neutralitě po únoru 2022“

iure patří Rakousko a Finsko během studené války. Pokud byla neutralita přijata bez použití mezinárodního práva, jedná se o neutralitu de facto. Příkladem je Irsko, které dodržuje politiku neutrality, aniž by podepsalo mezinárodní smlouvu a jeho neutralita je mezinárodním společenstvím široce přijímána. Vatikánský městský stát (neboli Svatý stolec) je rovněž oficiálně de facto neutrálním státem, a to především z náboženských důvodů.⁶

Za typický neutrální stát s trvalou neutralitou je považováno Švýcarsko.⁷ Neutralita zde má dlouhou tradici, na rozdíl od Irska, které se stalo neutrálním až během druhé světové války. Zároveň je důležité si uvědomit, že neutralita státu se může postupem času měnit a vyvíjet. „Změny v uplatňování politiky neutrality pak mohou v průběhu času vést k oslabování či rozšiřování tohoto konceptu v podmínkách konkrétního státu, redefinování neutrální politiky např. z pojmu „neutrální“ na pojem „neúčastníci se aliancí“ či „neúčastníci se vojenských aliancí,“ nebo v konečném důsledku až k překonání neutrálního statusu.“ Tento přechod bylo možné pozorovat u Finska, které se po konci studené války začalo postupně přidávat do západních společenství.⁸

Právo neutrality bylo kodifikováno v Haagských úmluvách z roku 1907, kde jsou vymezena práva a povinnosti neutrálního státu. Vztahuje se různými způsoby na neutrální i válčící státy během mezinárodního ozbrojeného konfliktu.⁹ Konvence lze však pokládat za nedomyšlené, protože se zaměřují jen na neutralitu za války a opomíjí tak neutralitu v době kdy stát neválčí. „Povinnosti a práva neutrálních mocností v době míru nejsou upraveny žádnou mezinárodněprávní normou, proto jsou založeny na mezinárodním právu zvykovém.“¹⁰

⁶ Ibid.

⁷ Strupp, „Die dauernde Neutralität der Schweiz“, *Journal of Institutional and Theoretical Economics* 81, č. 2 (1926): 348-

349., <https://cas.cuni.cz/cas/login?service=https%3A%2F%2Fidp.cuni.cz%2Fidp%2FAuthn%2FExternal%3Fconversation%3De1s2&entityId=https%3A%2F%2Flogin.ezproxy.is.cuni.cz%2Fsp%2Fshibboleth> (staženo 9. července 2023); Eliška Koužková, „Přístup Švýcarska a Finska ke své neutralitě po únoru 2022“

⁸ Kristýna Mařátková, „PŘÍPAD FINSKA A RAKOUSKA Přístup k zahraničně-bezpečnostní spolupráci v rámci EU a NATO“, *Obrana a strategie*, 15. prosince 2016, https://www.obranaastrategie.cz/redakce/index.php?lanG=cs&clanek=169784&slozka=158942&xsekce=158947&as4uOriginalDomain=www.obranaastrategie.cz&as4u_protocol=https&show=diskuze& (staženo 9. července 2023); Eliška Koužková, „Přístup Švýcarska a Finska ke své neutralitě po únoru 2022“

⁹ Archie W. Simpson, „Realism, Small States and Neutrality“, *E-International Relations*, 5. února 2018, <https://www.e-ir.info/2018/02/05/realism-small-states-and-neutrality/> (staženo 19. července 2023); Eliška Koužková, „Přístup Švýcarska a Finska ke své neutralitě po únoru 2022“

¹⁰ Kristýna Mařátková, „PŘÍPAD FINSKA A RAKOUSKA Přístup k zahraničně-bezpečnostní spolupráci v rámci EU a NATO“; Eliška Koužková, „Přístup Švýcarska a Finska ke své neutralitě po únoru 2022“

1.3. Haagské konvence

Zákony o válečném právu a neutralitě byly přijaté v Haagu v roce 1907. Navzdory velmi sporné povaze neutrálních a válečných práv haagské úmluvy uznaly právo států vyhlásit a hájit svou neutralitu, když ostatní státy vstoupily do války. Definovaly také, jaké jsou povinnosti neutrálních států vůči válčícím stranám.¹¹

Hlavní povinnosti haagských konvencí jsou následující:

- zdržet se účasti ve válce
- zajistit vlastní obranu
- zajistit rovné zacházení pro válčící státy, pokud jde o vývoz válečného materiálu
- nedodávat žoldnéřské jednotky válčícím státům
- nedovolit válčícím státům využívat jeho území.

Konvence se zabývají především vojenskou neutralitou a mnoho problematických témat neřeší. Zdá se, že při tvorbě této konvence se autoři nezamýšleli nad dvěma důležitými hledisky: dopadem ekonomické pomoci a otázkou morálky. Za prvé, ačkoli neutrální mocnost nemohla sama vystupovat jako dodavatel válečného materiálu, nic nebránilo státním příslušníkům neutrální mocnosti, aby tak činili a měli tak z takového obchodu prospěch. Zisk z válečného stavu byl touto úmluvou akceptován a tolerován. Předkladatelé si zřejmě neuvědomili, že výroba zbraní je dvoustranná činnost; činnost, při níž jsou vláda a průmysl úzce propojeny. Riziko vývozu duševního vlastnictví spojeného s výrobou zbraní v neprospěch národa vyžaduje přísné licencování. Tím se jasně stírá rozdíl mezi jednáním neutrální vlády a jednáním jejích komerčních subjektů. Kromě toho autoři návrhu neuznali, že hospodářská pomoc, ačkoli nemá přímý „užitek pro armádu nebo loďstvo“, umožňuje, aby tato armáda nebo loďstvo byly podporovány ve svých válečných aktivitách.¹²

Za druhé, v této úmluvě není nic, co by vyzývalo neutrální mocnosti, aby se zabývaly morálními aspekty ve vztahu k hospodářským činnostem. Ačkoli neutrální mocnost musí dohlížet na to, aby obchodní subjekty a jednotlivci v její oblasti dodržovali případná omezení, která na obchodní činnosti uvalila, nezdá se, že by striktní výklad podmínek

¹¹ Maartje Abbenhuis, „Hague Conferences of 1899 and 1907“, *The Encyclopedia of Diplomacy*, (3. května 2018): 1–7, <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/10.1002/9781118885154.dipl0361>, (staženo 27. března 2024).

¹² Ibid.

úmluvy podporoval jakékoli morální hledisko. Úmluva nevyžaduje, aby banky zjišťovaly, zda aktiva v nich uložená byla získána v rozporu s nějakým předpisem mezinárodního práva nebo morálky. Úmluva také sice odkazuje na zacházení s uprchlými válečnými zajatci, ale nechrání civilisty, kteří se mohou pokusit hledat útočiště v neutrální zemi, protože jedna z válčících stran se rozhodla je vyhladit. To všechno jsou otázky, které se ve 40. letech 20. století daly řešit pouze na morálním základě. Jakkoli tedy mohla být tato úmluva v roce 1907 považována za účinnou, od té doby se mnohé změnilo.¹³

Okolnosti druhé světové války a nesmírnost a hrůznost zvěrstev páchaných německou Třetí říší odlišují tuto válku od předchozích konfliktů. „Normální“ války v osmnáctém a devatenáctém století byly válkami agrárními; záležitostmi nástupnictví nebo územní expanze či obojího. Ve všech těchto válkách byla základem ekonomická expanze, a to navzdory tvrzením a dovolávání se boží přízně ze strany všech válčících stran. O morální hledisko se nejednalo.¹⁴

V návaznosti na tento historický vývoj je třeba přehodnotit tradiční pojetí neutrality jako uznávané normy mezinárodního práva. To platí zejména tehdy, když se tvrdí, že neutrální a nestranné chování neznamena pouze zdržet se aktivního válečnictví, ale zpochybňuje udržování obchodních a finančních vztahů s režimem, který je podle morálních zásad zemí, jež si nárokují „neutrální“ status, považován za špatný. Nedávno prohlásil velvyslanec Scheffer „neutralita tváří v tvář genocidě je nepřijatelná a nikdy nesmí být použita k ochromení nebo oddálení naší kolektivní reakce na genocidu“.¹⁵

Otázkou pro mezinárodní právo v zásadě je, zda neutralita závisí pouze na neúčasti na válečných aktivitách, nebo zda vyžaduje, aby nedocházelo k přímé ani nepřímé pomoci válečné straně. Není morální povinností národů nezavírat oči před aktivitami válčící strany, které svědčí o antihumanitárních a genocidních snahách? Pokud bychom přijali tento přístup, neutrální mocnosti by již nebyly považovány za ty, které jednají v souladu se zásadami mezinárodního práva, když vracejí zpět civilisty, kterým hrozí jisté vyhlazení kvůli jejich etnickému nebo politickému původu.¹⁶

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

Přístup, který mohl být uspokojivý v roce 1907, již nemusí odrážet názor současné doby a nemusí být již plně přijatelný. Svět se posunul od ignorování zla ke konfrontaci se zlem. Tradiční pojetí neutrality tak již nemusí být pro národy přijatelné.¹⁷

Nemálo autorů má svou vlastní interpretaci konvencí a často dochází k závěru, že podle Haagských konvencí neutrální státy neutralitu porušují. Problém je, že konvence hodně problémů neřeší a umožňují volnou interpretaci. Např. v nich nenajdeme, že neutrální stát nesmí stranit ani jedné straně konfliktu nebo cvičit vojáky válčící strany.

1.4. Neutralita a pomoc jinému státu

Vzhledem k tomu, že existují různé pohledy na neutralitu, není ani jednotný názor na pomoc neutrálního státu jiné zemi. Podle jednoho tvrzení se neutrální stát musí zdržet jakéhokoli jednání, kterým by zvýhodnil jednu nebo druhou stranu konfliktu; například nesmí dodávat materiální podporu ani jedné ze stran konfliktu, pokud by dodávky ovlivnily výsledek boje. Podle jiného názoru je v zásadě slučitelné s neutralitou, aby neutrální strana udržovala nebo vstupovala do obchodních a jiných vztahů se stranami sporu; musí pouze projevit svou neutralitu tak, aby v případě, že tyto vztahy ovlivňují sílu obou protivníků, byla podpora stejná. Někteří autoři tvrdí, že neutrální stát buď nesmí podporovat bojující strany, nebo tak činit rovnoměrně.¹⁸

V souvislosti s tzv. trvalou neutralitou se objevila snaha o nastavení podmínky, aby tyto státy nevstupovaly v době míru do úzkých vztahů s jinými státy. Úzké vztahy jsou ty, které by v případě války nemohly být rozvázány, aniž by byla ohrožena existence neutrálního státu. Vlády trvale neutrálních států se stávají zprostředkovateli pro urovnání sporů mezi jinými státy, aby se zabránilo válce, vždy za předpokladu, že s tím obě sporné strany souhlasí. Pokud by byla omezena tato možnost, pravděpodobně by se vlády trvale neutrálních států velmi zdráhaly vyjádřit svůj názor k podstatě sporu.¹⁹

Podle odborníka na mezinárodní právo Michaela N. Schmidta se právo neutrality uplatňuje v závislosti na přístupu k neutralitě. Popisuje dva podle něj široce vymezené myšlenkové proudy. Kdy na jedné straně stojí zastánci „přísné neutrality“, kteří prosazují rovné uplatňování pravidel neutrality na válčící strany s výjimkou případů, kdy jedná Organizace

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Wengler Wilhelm, „Meaning of Neutrality in Peacetime“, *McGill Law Journal* 10, č. 4 (září 1964), <https://lawjournal.mcgill.ca/article/meaning-of-neutrality-in-peacetime-the/> (staženo 21. července 2023);

¹⁹ Ibid.

spojených národů. Navíc během konfliktu by měly být válčící strany rozlišovány na základě protiprávnosti jejich činů.²⁰

Na druhé straně stojí zastánci „kvalifikované neutrality“, kteří tvrdí, že pravidla neutrality není třeba uplatňovat nestranně, pokud se jedná o zjevnou agresi, jako je tomu v případě neoprávněného ozbrojeného útoku Ruska na Ukrajinu. Oba přístupy jsou založeny na racionálních důvodech a ani jeden z nich není nový.²¹

Kvalifikovaná neutralita sice umožňuje neutrálnímu státu poskytnout podporu státu, který se stal obětí agrese, ale neznamená to, že se vzdává všech ohledů nebo ochrany souvisejících s neutralitou. Pouze státu, který se stal obětí agrese, je přiznáno právo na podporu ze strany neutrálních států a agresorský stát není zbaven ochrany, kterou neutrální státy vůči jeho operacím požívají.²²

Podle autora v konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem převážil přístup kvalifikované neutrality. Tato neutralita má kořeny v éře spravedlivé války, meziválečných letích a neválčení během druhé světové války a naznačuje, že vyvážení práv a povinností neutrální a válčící strany by mělo podporovat zájmy mezinárodního společenství.²³

Wolff Heintschel von Heinegg píše ve svém článku, že podle několika států, mohou neutrální státy zaujmout pozici „kvalifikované“ nebo „benevolentní“ neutrality tím, že rozlišují mezi agresorem a obětí agrese. Navzdory zákazu použití síly v čl. 2 odst. 4 Charty OSN a jakéhokoli aktu agrese, jak je definován v rezoluci Valného shromáždění OSN z roku 1974, zůstává koncept „kvalifikované neutrality“ kontroverzní.²⁴

2. Agrese v únoru 2022

V listopadu 2013 byla Ukrajina před podpisem Ukrajinsko-evropských asociačních dohod, které měly přiblížit zemi k západním hodnotám (svoboda slova, lidská práva...). Na nátlak Ruska prezident Janukovyč podpisový akt přerušil, což vyvolalo na Ukrajině řadu protestních akcí. Tři měsíce probíhaly protesty v relativním klidu, pak Janukovyč pod tlakem

²⁰ Michael N. Schmitt, „STRICT“ VERSUS „QUALIFIED“ NEUTRALITY, *Articles of war*, 22. března 2023, <https://lieber.westpoint.edu/strict-versus-qualified-neutrality/> (staženo 4. prosince 2023).

²¹ Ibid.

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ Wolff Heintschel von Heinegg, „NEUTRALITY IN THE WAR AGAINST UKRAINE“, *Articles of war*, 1. března 2023, <https://lieber.westpoint.edu/neutrality-in-the-war-against-ukraine/> (staženo 4. prosince 2023).

ruského prezidenta Putina poslal na místo největších občanských aktivit těžkooděnce s obušky. V hlavním městě Kyjevě na Náměstí nezávislosti tzv. „Majdanu“ probíhaly velmi tvrdé střety protestujících občanů s ozbrojenými složkami. Protesty probíhaly několik týdnů, jejich krvavý průběh s několika desítkami obětí vyústil v únoru 2014 až k úprku Janukovyče do Ruska. Už během jeho útěku vzniklo krátké období vládní nejistoty, kterou využilo Rusko k vojenské agresi a okupaci poloostrova Krym. Anexe Krymu je porušením řady mezinárodních smluv a odporuje principům mezinárodního práva. Připojení poloostrova Krym nebylo uznáno představiteli západních států.²⁵

Po úspěšné invazi na Krym chtěl Putin použít stejnou strategii pro zabránění východní a jižní Ukrajiny. Snažil se vyvolat proruské povstání, a když se mu to nepodařilo, rozpoutal válku na Donbasu, jehož části se pak dostaly pod kontrolu Ruskem koordinovaných sil.

Roku 2021 Rusko začalo shromažďovat vojáky poblíž ukrajinských hranic s tvrzením, že jde o vojenské cvičení. Počet vojáků brzy přesáhl 100 000. V prosinci Rusko předložilo bezpečnostní požadavky, mezi kterými bylo stažení vojáků a zbraní NATO z východní Evropy a zakázalo Ukrajině se k NATO připojit. V únoru Putin nařídil vyslání tzv. mírových sil do dvou separatistických oblastí na východě Ukrajiny poté, co je uznal za nezávislé. USA, Velká Británie a jejich spojenci reagovali uvalením sankcí na členy ruského parlamentu, banky a další aktiva. Nicméně tyto sankce Putina neodradily od toho, aby 24. února, dva dny po ukončení čínské Olympiády, zahájil „zvláštní vojenskou operaci“ na Ukrajině. Moskva za podpory Minska spustila ve čtvrtek 24. února 2022 pozemní invazi na Ukrajinu, čímž rozpoutala největší pozemní konflikt v Evropě od konce druhé světové války. Ruské síly zahájily raketové a dělostřelecké útoky a zasáhly velká ukrajinská města včetně Kyjeva. O dva dny později západní spojenci oznámili nové sankce, včetně omezení ruské centrální banky.²⁶

Eskalace ruské agrese donutila Evropskou unii k co možná nejjednotnějšímu postupu a společné razantní reakci v podobě několika kol dosud nejtvrdsích protiruských sankcí, které sladila také s dalšími západními partnery. Zejména členské státy NATO pak s dalšími

²⁵ Radko Mokryk, „Anexe Krymu v roce 2014“, *Encyklopedie Migrace*, <https://www.encyclopediaofmigration.org/vlada-vladimira-putina-prvnich-dvou-funkcnich-obdobich-2000-2008-2/> (staženo 27. března 2024).

²⁶ „Timeline: The events leading up to Russia's invasion of Ukraine“, *Reuters*, 1. března 2022, <https://www.reuters.com/world/europe/events-leading-up-russias-invasion-ukraine-2022-02-28/> (staženo 27. března 2024).

spojenci koordinují i vojenskou pomoc napadené zemi. Kromě toho došlo ke změnám, které byly do té doby nemyslitelné. Neutrální Finsko a Švédsko podaly v obavách z agresivního počínání Ruska přihlášky do Severoatlantické aliance a pacifistické Německo oznámilo, že hodlá nalít obrovské finance do své armády, jejíž bojeschopnost v důsledku šetření léta klesala.²⁷

2.1. Současný stav neutrality po únoru 2022

Po únoru 2022 mnoho států muselo přehodnotit své dosavadní vztahy s Ruskem. Rusko bylo označeno za agresora a většina zemí začala podporovat Ukrajinu včetně evropských neutrálních zemí. Ruský útok zároveň pro Evropu znamenal začít se více starat o svou obranu, více se semknout a více investovat. Konflikt zasáhl i neutrální země, které na něj musely reagovat. Finsko a Švédsko se začaly cítit ohroženě a vstoupily do NATO, čímž opustily svou dlouholetou tradici neutrality. Zdá se, že takové záměry Švýcarsko ani Irsko nemá a neutralita je v těchto zemích stále populární. Z jejich chování se zdá, že nestojí o eskalaci konfliktu a zbraně na Ukrajinu posílat nechtějí. Na druhou stranu se obě země připojily k protiruským sankcím, přijaly ukrajinské uprchlíky a celkově podporují Ukrajinu.²⁸ Proto se nabízí otázka jak po únoru 2022, vnímá Irsko a Švýcarsko svou neutralitu. Jaký je názor akademiků, politiků, médií a široké veřejnosti a zda se navzájem shodují.²⁹

V současné době panuje široká shoda na tom, že právo neutrality zůstává v platnosti. Za určitých okolností však musí být toto právo upraveno tak, aby bylo možné realizovat donucovací opatření podle zásad Charty OSN a kolektivní sebeobrany.³⁰

Zásadním problémem je, že neexistuje žádný donucovací prostředek Rady bezpečnosti, který by řešil situaci na Ukrajině. Rada kvůli ruskému vetu závazně neprohlásila Rusko agresorem. Zastánci nestranného uplatňování tradičních pravidel neutrality, ale přicházejí se stanoviskem, že i přes probíhající mezinárodní ozbrojený konflikt, by se měla pravidla

²⁷ Petra Hosenseidlová, „24. únor 2022. Ruská invaze utnula západní iluze“, *Česká televize*, 23. února 2023, <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/24-unor-2022-ruska-invaze-utnula-zapadni-iluze-10205> (staženo 27. března 2024).

²⁸ „Ukraine: Switzerland implements the EU’s 12th package of sanctions“ Swiss government, 31. ledna 2024, <https://www.admin.ch/gov/en/start/documentation/media-releases.msg-id-99902.html> (staženo 27. března 2024).

²⁹ „Enlargement and Article 10“, NATO, 8. března 2024, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49212.htm (staženo 27. března 2024).

³⁰ Michael N. Schmitt, “STRICT” VERSUS “QUALIFIED” NEUTRALITY, *Articles of war*

neutrality uplatňovat v nezměněné podobě. Stejně jako převládající přístupy k neutralitě v 19. a na počátku 20. století se zaměřují na vztahy mezi válčícími a neutrálními stranami, nikoli na to, co je správné a co ne.³¹

Podle profesora Raula Pedroze platnost kvalifikované neutrality je sporná a může být považována za politickou účelovost, která umožňuje státům ospravedlnit porušování práva neutrality morálními a etickými důvody jako nezbytné pro zadržování ruského expanzionismu.³²

Pokud se uplatní přísný přístup k neutralitě, došlo k mnoha porušením neutrality ze strany států podporujících Ukrajinu. Patří mezi ně poskytování zbraní a dalšího materiálu, masivní finanční pomoc, výcvik bojujících sil na vlastním území a poskytování přímé i nepřímé podpory ukrajinským bojovým operacím.³³

3. Srovnání přístupu Irska a Švýcarska k neutralitě

3.1. Výzkumný rámec a metodologie

K zodpovězení výzkumné otázky „Jak se změnila neutralita Irska a Švýcarska po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022?“ použiji komparativní analýzu a model obsahující tři hlavní faktory. Model porovná přístup obou zemí ke své neutralitě před a po únorové agresi z různých hledisek (práva, bezpečnosti a široké veřejnosti). Navržené faktory vyplývají z literatury, která je diskutována v přechozí části. Právní hledisko vychází především z části zkoumající definice neutrality a typy neutrality. Faktory bezpečnostní tj. spolupráce s EU a NATO včetně sledování změn v názorech veřejnosti jsem navrhla na základě zkoumaných literárních zdrojů o ruské agresi a jejím vlivu na neutralitu evropských států.

Výzkumný rámec zahrne sběr dat o změně v náhledu na neutralitu své země po napadení Ukrajiny Ruskem a následně provede analýzu primárních zdrojů, jako jsou vládní dokumenty a zpravodajské články, a také sekundárních dat, jako jsou průzkumy veřejného mínění a akademické studie.

³¹ Ibid.

³² Ibid.

³³ Ibid.

Model navržený pro zodpovězení výzkumné otázky se skládá z hlavních faktorů, které zahrnují:

1. Právní rámec
2. Vztah s NATO a EU
3. Postoj veřejnosti

Tento třífaktorový model mi pomůže systematicky porovnat přístup obou zemí k neutralitě a identifikovat případné změny, ke kterým došlo po ruské invazi v roce 2022. Na základě výsledků výše uvedeného modelu bude práce schopna říct, zda a nakolik válečný konflikt na Ukrajině ovlivnil postoj Irska a Švýcarska ke své neutralitě. Současně umožní komparaci těchto dvou zemí.

3.1.1. Právní rámec

Švýcarsko před rokem 2022

Švýcarsko má na rozdíl od Irska neutralitu kodifikovanou v ústavě: „Trvalá neutralita je zásadou švýcarské zahraniční politiky. Je zdrojem míru a stability v Evropě i mimo ni. Zajišťuje nezávislost země a nedotknutelnost jejího území. Podle zákona o neutralitě se Švýcarsko nesmí účastnit války mezi státy.“³⁴ Neříká však co přesně neutralita je a jaké povinnosti z toho plynou, což byl s největší pravděpodobností i záměr. Ústava nic konkrétního nepřikazuje a tak se mohou státy chovat, jak uznají za vhodné a nic neporušují.

„Spolková ústava stanoví, že Spolková rada a Spolkové shromáždění musí přijmout opatření na ochranu neutrality Švýcarska. Jak autoři ústavy zamýšleli, neutralita není označena jako účel federace nebo jako zásada zahraniční politiky. Je představena jako prostředek k dosažení cíle.“³⁵

Podle švýcarských vládních stránek neutralita není upravena zákonem. Je kombinací všech opatření, která neutrální stát z vlastní vůle přijímá, aby zajistil jasnost a důvěryhodnost své trvalé neutrality. Provádění politiky neutrality se určuje podle aktuálního mezinárodního kontextu. Švýcarsko přisuzuje svou neutralitu svým humanitárním a mírovým sborům

³⁴ „Neutrality“, Federal Department of Foreign Affairs FDFA

³⁵ Ibid.

v souladu se svou tradicí poskytování dobrých služeb a humanitární pomoci. Švýcarsko řídí svou neutralitu podle potřeb mezinárodní solidarity a dává ji do služeb míru a prosperity.³⁶

Výzkumnice Lea Schaadová, odbornice na bezpečnostní problematiku, na tento problém naráží. Tvrdí, že mnoho Švýcarů nezná rozdíl mezi zákonem o neutralitě a politikou neutrality. Zatímco zákon o neutralitě zakazuje neutrálním zemím zapojit se do ozbrojeného konfliktu, politika neutrality vyžaduje pouze to, aby neutrální země přesvědčily ostatní národy, aby se do války nezapojovaly. Díky tomu je politika neutrality mnohem pružnější než zákon o neutralitě.³⁷

Pascal Lottaz aktivista a pedagog pro studia o neutralitě z Kjótské univerzity říká, že Švýcarsko je také poměrně flexibilní, pokud jde o vlastní neutralitu. Když bylo Švýcarsko mezi první a druhou světovou válkou členem Společnosti národů, prosazovalo „diferencovanou neutralitu“, což znamená, že se neúčastnilo vojenských sankcí, ale připojilo se k sankcím hospodářským. Když však Itálie v roce 1935 napadla Etiopii, bylo Švýcarsko nuceno přejít zpět k „integrální neutralitě“, protože jeho jižní kanton Ticino byl hospodářskými sankcemi uvalenými na Itálii vážně postižen.³⁸

Schaadová se domnívá, že diskuse o neutralitě dostala další impuls v květnu, kdy švýcarský ministr zahraničí Ignazio Cassis na Světovém ekonomickém fóru použil výraz „kooperativní neutralita“.³⁹

Podle Lottaze jsou termíny jako „aktivní neutralita“, „angažovaná neutralita“ nebo „kooperativní neutralita“ politické a byly vytvořeny čistě za účelem „přebarvení“ neutrality. Schaadová souhlasí: „Možná to znamená začátek Cassisova pokusu o novou interpretaci neutrality“. Oba badatelé se shodují na tom, že flexibilita politiky neutrality vede ke stejným diskuzím mezi stejnými stranami. Na jedné straně ti, kteří chápou neutralitu tradičně a striktně, požadují, aby Švýcarsko přistupovalo k válčícím stranám stejně, a to jak vojensky, tak ekonomicky, což vylučuje použití sankcí. „Nyní jsme dospěli do bodu, kdy se někteří chtějí vrátit k integrální neutralitě,“ říká Lottaz.⁴⁰

³⁶ Ibid.

³⁷ „Wanted: politically convenient definition of ‘neutrality’“, *Swissinfo*, 17. července 2022, <https://www.swissinfo.ch/eng/business/wanted-politically-convenient-definition-of-neutrality/47745756> (staženo 27. března 2024).

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid.

Na druhou stranu ti, kteří chápou neutralitu volněji, nechtějí, aby se Švýcarsko vydalo cestou izolace, chtějí, aby vláda zaujala aktivnější postoj. „Bylo by hezké, kdybychom si ujasnili, jaká je naše politika“ říká Schaadová. „Tím by odpadly nekonečné diskuse o tom, jak by se Švýcarsko mělo zachovat při každé geopolitické události.“⁴¹

Stav po roku 2022, snaha o rychlejší reakce Švýcarska

Rýsuje se vyjasnění přístupu Švýcarska, protože jeho vláda oznámila novou zprávu o neutralitě. Podle Schaadové by nová zpráva mohla vést k dalšímu výkladu, jako se to stalo po skončení studené války. „Změněná geopolitická situace dnes vyžaduje také novou interpretaci neutrality,“ říká.⁴²

Zda a jak Švýcarsko svou neutralitu reinterpretuje, bude zajímavé i pro ostatní země. „Existuje naděje, že Švýcarsko bude schopno reagovat rychleji,“ říká Schaadová. Když vypukla válka na Ukrajině, byla kritizována neochota Švýcarska přijmout sankce proti Rusku uvalené USA a jejich západními spojenci. Plán současné vlády dát neutralitě nový význam by však mohla zhatit pravicová Švýcarská lidová strana s tzv. iniciativou za neutralitu, jejímž cílem je zakázat Švýcarsku vstupovat do vojenských aliancí nebo uvalovat sankce na jiné země. Ostatní strany se proti tomuto názoru staví a prosazují otevřenější přístup k mezinárodní politice a aliancím.⁴³

Historik Marco Jorio tvrdí, že z přehledu historie švýcarské neutrality vyplývají dva poznatky, které mohou pomoci v dnešní diskuzi o válce na Ukrajině. Zároveň podle něj je neutralita proměnlivý pojem a vždy sloužila k zajištění vlastní existence a bezpečnosti země.⁴⁴

Dodržováním Haagské úmluvy z roku 1907, zejména požadavku rovného zacházení podle článku 9, Švýcarsko sabotuje „přirozené právo na sebeobranu“ zakotvené v článku 51 Charty OSN. Dnes již neexistuje žádné právo ani povinnost zacházet s oběma válčícími stranami stejně - což je politika, kterou ve své zprávě OSN z roku 1969 zpochybnila i Spolková rada.⁴⁵

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

⁴³ Isabelle Bannerman, „‘Dialogue’: does Swiss neutrality have a future?“, Swissinfo, 22. února 2024, <https://www.swissinfo.ch/eng/swiss-politics/does-swiss-neutrality-have-a-future/72847859> (staženo 27. dubna 2024).

⁴⁴ Marco Jorio, „A new neutrality? Switzerland does not have to treat Russia and Ukraine equally“, *Neue Zürcher Zeitung*, 4. dubna 2023, <https://www.nzz.ch/english/rethinking-switzerlands-neutrality-a-history-and-proposal-ld.1732905> (staženo 27. dubna 2024).

⁴⁵ Ibid.

V posledních měsících se stalo přesně to, před čím odborníci na mezinárodní a ústavní právo, politici a historici varují již desítky let: Neutralita již není nástrojem zahraniční a bezpečnostní politiky, ale stala se přehnaným cílem sama o sobě.⁴⁶

Spolková rada a především parlament praktikují neutralitu, která není v souladu s platným mezinárodním právem, Švýcarsko mezinárodně izoluje a poškozují jeho bezpečnostní politiku a pověst. Je zapotřebí nové koncepce založené na Chartě OSN.⁴⁷

Vládní přísná interpretace neutrality po invaze Ruska do Ukrajiny vyvolala určité diplomatické napětí mezi Švýcarskem a jeho evropskými spojenci. Ve Zprávě o vztazích mezi EU a Švýcarskem ze dne 25. 7. 2023 se uvádí „...s politováním konstatuje, že Švýcarsko v současné době zakazuje zpětný vývoz střeliva a válečného materiálu vyrobeného ve Švýcarsku z členských států EU na Ukrajinu, vítá návrh na vnitrostátní úrovni a zahájení politické diskuse na toto téma v Radě států, vyzývá Švýcarskou federální radu, aby schválila opětovné dodávky zbraní Ukrajině“. Příkladem je vládní odmítnutí v červnu 2023 povolit vývoz téměř 100 odstavených bojových tanků Leopard na Ukrajinu.⁴⁸

Irsko před rokem 2022

Neutralita Irska není zakotvena ani v ústavě, ani zákonech. Podle Irů je to politické rozhodnutí, které učinili v průběhu druhé světové války a které by se mělo neustále přehodnocovat jako každá jiná politické rozhodnutí.⁴⁹

Po druhém referendu o Smlouvě z Nice v roce 2002 byl do irské ústavy doplněn článek 29.4.9°: 29.4.9°⁵⁰ „Stát nepřijme rozhodnutí Evropské rady o společné obraně podle článku

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Tony Barber, „Rethinking neutrality in Europe“, *Financial Times*, 16. dubna 2023, <https://www.ft.com/content/307e2007-9f70-4a45-932e-abbff08628d3> (staženo 27. března 2024).

⁴⁸ „ZPRÁVA o vztazích mezi EU a Švýcarskem“, Evropský parlament, 25. července 2023, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0248_CS.html (staženo 28. dubna 2024).

⁴⁹ Barry Andrews, „Irish Neutrality in a Changing Europe“, *Renew Europe*, duben 2022 <https://cdn.thejournal.ie/media/2022/04/irish-neutrality-in-a-changing-europe-barry-andrews-mep-080422.pdf> (staženo 27. dubna 2024).

⁵⁰ Ben Tonra, „Unpicking the “Triple-Lock” of Ireland’s Defence Green Paper“, 17. července 2013, *UCD SCHOOL OF POLITICS & INTERNATIONAL RELATIONS*, <http://politicalscience.ie/?p=451> (staženo 28. dubna 2024).

42 Smlouvy o Evropské unii, pokud by tato společná obrana zahrnovala stát“.⁵¹ Při debatách o referendu se objevil termín „triple lock“.⁵²

Je to rétorický obrat, který byl poprvé publikován v Irish Times 26. května 2001. Mary Harneyová, tehdejší místopředsedkyně vlády (Tánaiste) a ministryně pro podnikání, obchod a zaměstnanost, trvala na tom, že irská vojenská účast v tehdy navrhovaných evropských silách rychlé reakce bude střežena „trojitým zámekem“. To by podle ní „...vyžadovalo souhlas obou komor irského parlamentu (Oireachtas) a podle našich zákonů bychom se mohli účastnit pouze operací s mandátem OSN“. V únoru 2002 definoval ministr životního prostředí Noel Dempsey během debaty o druhém referendu v Nice trojí uzávěru, která se skládá z jednomyslného rozhodnutí evropských ministrů, samostatného rozhodnutí irské vlády a „mandátu OSN“.⁵³

Trojí zámek je formálně definován pouze v rámci národní deklarace připojené k Lisabonské smlouvě a v irských právních předpisech se tento termín nikde nevyskytuje. Kořeny oprávnění OSN k irskému vojenskému angažmá v zahraničí však sahají o několik desetiletí hlouběji. Zákon o obraně (novela) z roku 1960 poprvé stanovil vyslání ozbrojených kontingentů irských vojáků do „mezinárodní síly nebo orgánu zřízeného Radou bezpečnosti nebo Valným shromážděním OSN k plnění úkolů policejní povahy“. Tento právní předpis stanovil, že povolení dolní komory irského parlamentu (Dáil) se vyžaduje, pokud takový kontingent tvoří více než 12 ozbrojených vojáků. Následně zákon o obraně (novela) z roku 1993 nově vymezil rozsah irského nasazení na „mezinárodní síly nebo orgány zřízené Radou bezpečnosti nebo Valným shromážděním OSN“, čímž bylo odstraněno omezení na operace policejního charakteru. To umožnilo nasazení v operacích vyžadujících silnější vojenské zapojení, konkrétně změna usnadnila irský příspěvek k mírové operaci OSN v Somálsku (UNOSOM II) v roce 1993.⁵⁴

Triple Lock systém

Triple lock je současný mechanismus, který stanoví podmínky, za nichž se může zahraničních operací na podporu míru účastnit více než 12 irských vojáků. Aby se vojáci

⁵¹ CONSTITUTION OF IRELAND, Irish Statute Book, <https://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en/html#part7> (staženo 28. dubna 2024).

⁵² Ben Tonra, „Unpicking the “Triple-Lock” of Ireland’s Defence Green Paper“

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid.

mohli operace zúčastnit, musí mít mandát od OSN, musí ji jednoznačně schválit vláda a musí ji schválit také dolní komora irského parlamentu prostřednictvím rezoluce.⁵⁵

Je vhodné zopakovat, že trojí zámeček je formálně definován pouze ve vnitrostátním prohlášení připojeném k Lisabonské smlouvě a v irských právních předpisech se toto slovní spojení nevyskytuje. V důsledku čínského veta v Radě bezpečnosti OSN ohledně mírové mise do Makedonie v roce 2003 byly přijaty nové právní předpisy, které „zámeček“ OSN rozšiřují. Novely irského zákona o obraně z roku 2006 přinesly změny v parametrech irského nasazení v mezinárodních misích. Hlavní body změn zahrnují novou definici irského nasazení, tentokrát jako účast v „mezinárodních silách nebo orgánu zřízeném, pověřeném, autorizovaném, schváleném, podporovaném, schváleném nebo jinak sankcionovaném rezolucí Rady bezpečnosti nebo Valného shromáždění OSN“. Tato širší definice nahradila dřívější striktnější zaměření na „tradiční mírové operace OSN pod modrou vlajkou“. Význam této revize spočívá v řešení obav, že ve vyvíjejícím se bezpečnostním prostředí existuje mnoho způsobů, jak OSN podporuje - a v budoucnu může podporovat - nebo jinak schvalovat mnohostranné mírové mise a) mimo rámec čistě tradičních „modrých přileb“ mírových operací OSN nebo b) pod velením jiných mnohostranných aktérů (např. EU nebo NATO) nebo ad hoc mnohostranných koalic.⁵⁶

Novela z roku 2006 je také vnímána jako reakce na tzv. „čínské veto“ vůči irským mírovým operacím, protože v r. 1992 Čína zablokovala nasazení irských vojáků do mírových sil OSN v Bosně a Hercegovině. Nová definice irského nasazení v irském zákoně o obraně má za cíl obejít tuto potenciální veto v budoucnu tím, že umožňuje irské armádě účastnit se misí schválených OSN i v případě, že s nimi nesouhlasí všechny stálé členové Rady bezpečnosti.⁵⁷

Příklad změny: V roce 2007, rok po novele zákona, se Irsko zapojilo do mise EUFOR v Čadu a Středoafričské republice. Tato mise, která nebyla pod hlavičkou OSN, by se pravděpodobně neuskutečnila podle staršího, užšího irského zákona o obraně.⁵⁸

⁵⁵ Christina Finn, „Explainer: What is Ireland's Triple Lock mechanism and why is the Govt planning to scrap it?“, 22. listopadu 2023, *TheJournal.ie*, 22. listopadu 2023, <https://www.thejournal.ie/explainer-triple-lock-system-6229799-Nov2023/> (staženo 27. března 2024).

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Ben Tonra, „Unpicking the “Triple-Lock” of Ireland’s Defence Green Paper“

⁵⁸ Ibid.

Uvádí se, že tyto novely irského zákona o obraně představují významný krok v irské obranné politice, jelikož rozšiřují možnosti nasazení irské armády v mezinárodních misích. Avšak vzhledem k tomu, že Rada bezpečnosti je orgánem OSN, který má pravomoc přijímat opatření prostřednictvím mírových operací, legislativní změna z roku 2006 nijak neřeší zásadní problém spočívající v tom, že Rusko a Čína mohou vetovat irskou účast v takové mírové misi. Obecně se předpokládá, že Rusko bude blokovat jakékoli rozmístění mírových sil OSN v Polsku, což znamená, že Irsko nebude moci podle stávajících pravidel přispět.⁵⁹

Stav po roku 2022, snaha o rychlejší reakce Irska

V listopadu 2023 místopředseda vlády Michéal Martin oznámil v dolní komoře irského parlamentu, že vláda plánuje předložit legislativu, aby se zbavila trojitého zámku pro irskou vojenskou účast v operacích v zahraničí. Takovýto odklon od mechanismu by byl velkou změnou v zahraniční politice Irska. V debatě na Poradním fóru o mezinárodní bezpečnostní politice Martin řekl, že neexistuje jednotná shoda ohledně toho, jak postupovat s podmínkami triple lock: „Domnívám se proto, že by dávalo smysl upravit naši stávající legislativu způsobem, který by nám umožnil reagovat na krizové situace svižněji a kde se při těchto důležitých rozhodnutích nevzdáváme své suverenity“.⁶⁰

3.1.2. Vztah s NATO a EU

Švýcarsko a NATO před rokem 2022

Švýcarská spolupráce s NATO je založena na dlouhodobé politice vojenské neutrality a na oblastech praktické spolupráce, které odpovídají společným cílům. Dvoustranná spolupráce začala, když se Švýcarsko v roce 1996 připojilo k programu Partnerství pro mír (PřP) a v roce 1997 se stalo členem Euroatlantické rady partnerství (EAPC).⁶¹

Švýcarské právo vylučuje účast v bojových operacích na prosazení míru a švýcarské jednotky se budou účastnit pouze operací pod mandátem Organizace spojených národů (OSN) nebo Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). Vzhledem k tomu,

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Christina Finn, „Explainer: What is Ireland's Triple Lock mechanism and why is the Govt planning to scrap it?“

⁶¹ „Relations with Switzerland“, NATO, naposledy upravené 1. dubna 2021, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52129.htm (staženo 27. března 2024).

že Švýcarsko nemá stálé vojenské jednotky, nelze pro tyto operace určit žádné konkrétní jednotky, a jsou obsazeny výhradně dobrovolníky.⁶²

Švýcarsko je silným podporovatelem Akčního plánu partnerství pro budování obranných institucí (PAP-DIB) od jeho počátku. Cílem PAP-DIB je budování kapacit a snižování korupce v obranných sektorech ostatních partnerských zemí, mimo jiné prostřednictvím programu NATO Building Integrity (BI) a programu DEEP (Defence Education Enhancement Programme).⁶³

Švýcarsko přispívá na řadu projektů Svěřeneckého fondu NATO v dalších partnerských zemích a podporuje projekty zaměřené na správu zásob munice, bezpečné ničení min, zbraní a munice a reintegraci demobilizovaného vojenského personálu do civilního zaměstnání. Zároveň prohlásilo, že má k dispozici řadu výcvikových zařízení pro výcvik v rámci Pfp, včetně mezinárodního výcvikového střediska švýcarské armády (SWISSINT). Švýcarsko rovněž zpřístupnilo řadu civilních výcvikových zařízení v rámci Pfp. Podporuje uplatňování práva ozbrojených konfliktů a humanitárního práva. Země se ujala vedoucí úlohy při prosazování mezinárodních norem pro regulaci soukromých bezpečnostních společností.⁶⁴

Koncem roku 1995, během krizí v Bosně a Hercegovině a v Kosovu, Švýcarsko otevřelo svůj vzdušný prostor, železniční a silniční síť pro implementační síly pod vedením NATO (IFOR), které byly zodpovědné za provádění vojenských aspektů Daytonské mírové dohody. Zúčastnilo se první operace na podporu míru pod vedením NATO v roce 1999, kdy se švýcarská vláda rozhodla přispět do Kosovských sil (KFOR). Švýcarsko v období od února 2004 do února 2007 zapojilo své štábní důstojníky do Mezinárodních sil pro podporu bezpečnosti (ISAF) v Afghánistánu. Poskytovali odborné znalosti a pomoc při udržování kontaktů s místními vůdci v rámci Německem vedeného provinčního rekonstrukčního týmu v provincii Kunduz.⁶⁵

Prostřednictvím Euroatlantického koordinačního centra pro reakci na katastrofy (EADRCC) přispívá Švýcarsko k operacím reakce na katastrofy v členských státech NATO a partnerských zemích. Důležitou oblastí spolupráce je civilní nouzové plánování

⁶² Ibid.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid.

a Švýcarsko se účastní mnoha školení a cvičení, včetně několika cvičení krizového řízení. Švýcarsko se od roku 1990 aktivně zapojuje do programu NATO Věda pro mír a bezpečnost (SPS). Mezi přední oblasti spolupráce patří pokročilé technologie pro detekci výbušnin a chemických, biologických, radiologických a jaderných hrozeb (CBRN), jakož i pro zlepšení situačního povědomí proti bezpilotním leteckým systémům. V souvislosti s pandemií COVID-19 přispívají švýcarští vědci také k výzkumu zaměřenému na vývoj nových nástrojů pro rychlou diagnostiku ve velkém měřítku.⁶⁶

Švýcarsko již léta usiluje o užší vojenskou spolupráci se sousedními zeměmi a NATO, zejména v oblasti výcviku a kybernetické bezpečnosti. Pokud bude Švýcarsko napadeno, může se samozřejmě bránit ve spojení s ostatními a neutralita tomu nestojí v cestě. Švýcarsko se řídí pragmatickým přístupem. Protože se nachází uprostřed Evropy, je nepravděpodobné, že by vojenský útok směřoval pouze proti Švýcarsku. Mnohem pravděpodobnější je, že bude napadeno několik evropských zemí najednou a budou se bránit společně. Pokud se Švýcarsko bude v době míru účastnit vojenských cvičení a vybaví se kompatibilními zbraňovými systémy, bude v případě nouze schopno bojovat po boku svých západních přátel, místo aby se muselo bránit samo. To je jeden z důvodů, proč si vybralo jako dodavatele americkou společnost působící v leteckém a zbrojním průmyslu Lockheed Martin.⁶⁷

Švýcarsko se sice snaží o dobrovolnou a pružnou politiku neutrality, ale zároveň se snaží přesvědčit ostatní země, že by v případě války zůstalo stranou. Zavazuje se také nedodávat žoldnéřské jednotky jiným státům a nedovolit jiným státům využívat své území k válečným účelům. I když pro Švýcarsko neutralita ve všech ohledech zůstává prioritou, zvažuje posílení bezpečnosti a vojenské spolupráce se Severoatlantickou aliancí a Evropskou unií, jak uvedla švýcarská vláda na podzim roku 2022 ve zprávě o neutralitě. Užší spolupráce by podle zprávy znamenala „zvýšenou účast na vojenských cvičeních, rozšíření schopnosti vojenské spolupráce, intenzivnější partnerství s NATO a účast švýcarské armády v oddílech EU pro záchranné a evakuační akce“.⁶⁸

⁶⁶ „Relations with Switzerland“, NATO

⁶⁷ Sibilla Bondolfi, „How neutral is Switzerland, really?“, *Swissinfo*, 10. června 2022, https://www.swissinfo.ch/eng/foreign-affairs/focus-page-foreign-policy_how-neutral-is-switzerland-really/45810276 (staženo 27. dubna 2024).

⁶⁸ „Švýcarsko zůstane neutrální, chce ale více spolupracovat s NATO a EU“, Česká tisková kancelář, <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2253604> (staženo 9. července 2023).

Švýcarsko a NATO po roce 2022

Švýcarsko stále vylučuje, že by v blízké době usilovalo o vstup do NATO. Švýcarský ministr obrany a generální tajemník NATO na setkání na Světovém ekonomickém fóru v květnu roku 2022 Davosu dohodli těsnější spolupráci.⁶⁹

Politická reprezentace Švýcarska odmítá, že by Švýcarsko přijetím protiruských sankcí změnilo svou neutralitu. Švýcarsko neupřednostňuje vojensky žádnou z válčících stran. Tvrdí, že ruská agrese proti Ukrajině je závažným porušením nejzákladnějších norem mezinárodního práva. Neutralita podle nich není pevně daná, naopak, je to nástroj zahraniční, bezpečnostní a také hospodářské politiky, který je třeba přizpůsobit převládajícímu politickému dění. Podobného názoru je i Pascale Baeriswyl, vedoucí stálé mise Švýcarska při OSN v New Yorku, která tvrdí, že na švýcarské neutralitě se nic zásadního nezměnilo. Od anexe Krymu se neutralita uplatňuje v rusko-ukrajinském kontextu. Politika neutrality se stala flexibilnější, a proto je vykládána různými způsoby. Švýcaři považují za nejdůležitější aspekt definice neutrality „solidaritu“.⁷⁰

Rusko tvrdí, že Švýcarsko ztratilo neutrální status přijetím sankcí vůči Rusku a proto ruská diplomacie nedovolila Švýcarsku zastupovat Ukrajinu a vykonávat tzv. mandát ochranné mocnosti, který umožňuje Ženevská úmluva při válečném konfliktu mezi státy.⁷¹

Švýcarsko ve dnech 15. a 16. června 2023 uspořádá konferenci o Ukrajině, jejímž cílem je odstartovat mírový proces. S odvoláním na švýcarskou vládu o tom informují agentury Reuters a AP, které ale zároveň poznamenávají, že Rusko se konference nezúčastní (stejný důvod viz výše). Agentura Bloomberg napsala, že by na summit měli přijet zástupci asi 80 až 100 zemí, většinou států takzvaného globálního Jihu. Podle listu *Neue Zürcher Zeitung* by na konferenci mohl dorazit i americký prezident Joe Biden.⁷²

V současné době spolupráce v obranném zabezpečení Švýcarska spočívá např. v pokračujícím nákupu letadel F-35 a v připojení k evropské iniciativě Sky Shield.⁷³

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid.

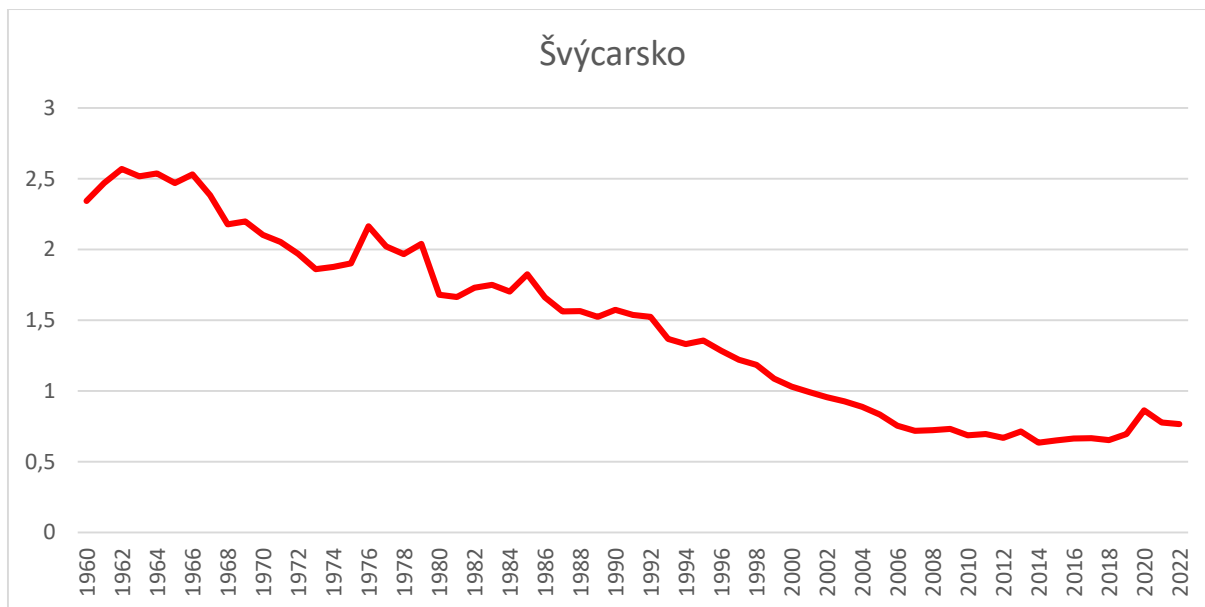
⁷¹ Ibid.

⁷² „Švýcarsko ve dnech 15. a 16. června uspořádá mírovou konferenci o Ukrajině“, *České noviny*, 10. dubna 2024, <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2503928> (staženo 29. dubna 2024).

⁷³ Harry McNeil, „Switzerland gears up for integration into F-35 programme in LM contract“, *Air Force Technology*, 8. října 2023, <https://www.airforce-technology.com/news/switzerland-gears-up-for-integration-into-f-35-programme-in-lm-contract/> (staženo 29. dubna 2024).

Švýcarsko také plánuje zvýšit výdaje na obranu, které se v současné době se pohybují jen kolem 0,8 % HDP, viz Graf 1. V únoru 2024 se švýcarský parlament rozhodl posunout zdánlivě ambiciózní cíl 1 % výdajů na obranu z roku 2030 na rok 2035.⁷⁴

Graf 1: Výdaje na zbrojení v HDP (%)



Zdroj: World Bank

Irsko a NATO před rokem 2022

Irsko a NATO spolupracuje v řadě oblastí, současným cílem je spolupráce na rozvoji vojenských schopností a zlepšení spolupráce irských ozbrojených sil s ozbrojenými silami spojenců a dalších partnerů v misích.⁷⁵

Spolupráce začala v roce 1997, kdy Irsko vyslalo svůj personál na podporu mírové operace pod vedením NATO do Bosny a Hercegoviny. Od roku 1999 Irsko přispívá do sil KFOR v Kosovu. Hlavním úkolem mnohonárodních mírových sil KFOR je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN podporovat misi OSN v Kosovu a přispívat k vytváření a udržování bezpečného prostředí, které umožní pokračování mírového procesu a demokratického vývoje země bez potřeby budoucí přítomnosti mnohonárodních vojenských jednotek. V roce

⁷⁴ Jacob BJORHEIM, „Letter: Arcane fiscal rules hamper Swiss defence spending too“, *Financial Times*, 13. března 2024, <https://www.ft.com/content/f889dfa0-a6b2-4594-bb2f-72106c3527cd> (staženo 29. dubna 2024).

⁷⁵ „Relations with Ireland“, NATO, naposledy upravené 1. září 2022, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_51979.htm (staženo 27. dubna 2024).

1999 se Irsko připojilo k programu NATO Partnerství pro mír (PfP) a k Euroatlantické radě partnerství, mnohostrannému fóru pro dialog, které sdružuje všechny spojence a partnerské země v euroatlantickém prostoru.⁷⁶

Zásadní podmínkou vojenské účasti Irska však dosud zůstává existence trojitého zámku z roku 2002. Novela irského zákona o obraně z roku 2006 otevírá cestu pro irské nasazení v misích, které nemusí nutně probíhat přímo pod hlavičkou OSN.⁷⁷

V letech 2002-2016 byli v Afghánistánu irští důstojníci zapojeni do spolupráce se spojeneckými mezinárodními silami. Nejdřív se Irsko účastnilo Mezinárodních bezpečnostních podpůrných sil NATO (ISAF), jejichž mise skončila na konci roku 2014. Následně bylo Irsko součástí mise Resolute Support Mission (RSM) do jara 2016, aby dále cvičilo, pomáhalo a radilo afghánským bezpečnostním silám.⁷⁸

Od roku 2014 se Irsko v rámci iniciativy Partnerství pro interoperabilitu účastní platformy interoperability, která sdružuje spojence s vybranými partnery, kteří se aktivně podílejí na operacích NATO.⁷⁹

Irsko také přispělo do velkého počtu projektů Fondu svěřeneckých fondů NATO v dalších partnerských zemích. Patřilo mezi ně zničení min v Černé Hoře a Srbsku, zničení munice pro lehké zbraně a palné zbraně na území Albánie, Černé Hory, Srbska, Ukrajiny a odstranění nebezpečných chemikálií v Moldavské republice.⁸⁰

V rámci programu Věda pro mír a bezpečnost (SPS) se irští odborníci účastnili četných pokročilých výzkumných workshopů zabývajících se tématy, jako je využívání internetu pro teroristické účely a program Ženy, mír a bezpečnost. Chtějí být součástí aktivity na vývoj inovativních technologií pro chemickou, biologickou, radiologickou a jadernou (CBRN) ochranu a na součástí projektů používaných nově vyvinuté nanomateriály.⁸¹

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ben Tonra, „Unpicking the “Triple-Lock” of Ireland’s Defence Green Paper

⁷⁸ „Relations with Ireland“, NATO, naposledy upravené 1. září 2022, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_51979.htm (staženo 27. dubna 2024).

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Ibid.

Irsko má špičkové odborné znalosti v oblasti boje proti improvizovaným výbušným zařízením (IED) a tyto znalosti poskytuje prostřednictvím řady programů. Od roku 2010 nabízí Výcviková škola irských ozbrojených sil výcvik v oblasti boje proti IED svým spojencům a partnerům. Od roku 2015 nabízí kurz na téma kurz boje proti záškodnickým teroristickým útokům (C-MTA), který poskytuje protiteroristický výcvik pro velitele spojeneckých a partnerských ozbrojených sil.⁸²

Irsko a NATO po roce 2022

Na rozdíl od Finska a Švédska, které se rozhodly vstoupit do NATO, nemá Irsko stále zájem o členství v alianci. I když se může zdát nejasné, co přesně neutralita v irském kontextu znamená, její podpora je v Irsku silná a tudíž ani žádná politická strana, lídr nepodporuje vstup do NATO.⁸³

V současné době Irská vláda trvá na tom, že země do NATO nevstoupí a neopustí dlouholetou politiku vojenské neutrality.⁸⁴

Když byli vedoucí představitelé tří největších stran a Simon Coveney (ministr obrany 2014-2016, 2020-2022 a zahraničních věcí v r. 2017-22) v březnu r. 2022 dotázáni, jak definují irskou neutralitu, všichni čtyři ji označili za vojenskou neutralitu spojenou s nečlenstvím ve vojenské alianci. Všichni čtyři také v různé míře uvedli, že irská neutralita je pozitivní nebo aktivní neutralita, která zahrnuje závazek k multilateralismu, mezinárodnímu právu a udržování míru. Jinými slovy, irská neutralita má a měla by mít neizolační charakter a umožňuje Irsku postavit se na jednu ze stran konfliktu, ale ne přímo vojensky zasáhnout.⁸⁵

Jak vláda, tak hlavní opoziční lídr se shodují na tom, že irská neutralita je poměrně úzký pojem, který se soustředí na neúčast ve vojenských aliancích. Ani jedna z politických stran se nedomnívá, že členství v NATO je v irském zájmu.⁸⁶

⁸² Ibid.

⁸³ Andrew Cottey, „Why Ireland Matters for European Security“, *Carnegie Europe*, 7. listopadu 2023, <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/90935> (staženo 27. března 2024).

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Clea Simon, „Ukraine war testing Irish neutrality“, *Harvard Gazette*, 4. května 2022, <https://news.harvard.edu/gazette/story/2022/05/ukraine-war-testing-irish-neutrality/> (staženo 27. března 2024).

⁸⁶ Conor Gallagher, *Is Ireland Neutral: The Many Myths of Irish Neutrality* (London: Gill Books, 2023).

Cílem týdenního fóra pořádaného vládou po celém Irsku v červnu roku 2023, bylo posoudit „politický postoj Irska k vojenské neutralitě a prozkoumat definice, možnosti a důsledky politiky neutrality“.⁸⁷

Scott Fitzsimmons, odborník na mezinárodní vztahy na Univerzitě v Limericku, před Výborem pro záležitosti Evropské unie v irském parlamentu, kritizoval Irsko za jeho současný přístup k vojenské neutralitě. „Irsko funguje na základě očekávání, že nám naši spojenci z EU a Spojené království pomohou v případě napadení zvenčí nepřitelem. To není neutralita, to je zneužívání laskavosti ostatních zemí, které se budou obětovat za nás, i když my se jim k tomu samému nezavazujeme.“⁸⁸

Irský prezident Michael D. Higgins, kritizoval ministry, že „si hrají s ohněm“. V rozhovoru pro noviny Business Post popsal irskou politiku jako „politiku pozitivní neutrality, kterou lze definovat jako právo Irska patřit do jakékoli skupiny, kterou si vybere v souvislosti s nemilitaristickou mezinárodní politikou,“ řekl. Místopředseda vlády Micheál Martino ujistil, že vláda „nemá v úmyslu měnit irskou politiku vojenské neutrality“.⁸⁹

Ani ruské aktivity v irských vodách a vzdušném prostoru, podle nich na situaci nic nezměnily. Jak uvedla zpráva Poradního fóra: „Neexistuje žádný tlak, ani vnitřní, ani vnější, na změnu irské politiky neutrality.“⁹⁰

Podle Cathal Berryho, nezávislého poslance irského parlamentu, který se zasazuje o důraznější obrannou politiku, se debaty o irské bezpečnosti přece jen trochu změnilly „konečně máte pocit, že můžete toto téma skutečně otevřít. V minulosti, pokud jste se jen zmínili o obavách ohledně irského postoje k neutralitě, byli jste obviněni z válečného štvání.“⁹¹

Slabé stránky vojenských kapacit Irska se dostaly do širšího povědomí v září 2022, když byly sabotovány plynovody Nord Stream pod Baltským mořem. To vedlo k tomu, že evropská pozornost byla zaměřena na další podmořskou infrastrukturu, zejména na

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Scott Reid, „Ireland's government rules out dropping neutrality policy amid claims it's 'playing with fire'“, *Euronews*, 22. června 2023, <https://www.euronews.com/2023/06/22/irelands-government-rules-out-dropping-neutrality-policy-amid-claims-its-playing-with-fire> (staženo 27. března 2024).

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Andrew Cottey, „Why Ireland Matters for European Security“.

⁹¹ Suzannw Lynch, Jacopo Barigazzim, „The END of NEUTRALITY“, *Politico*, 24. března 2022, <https://www.politico.eu/article/ukraine-russia-war-end-of-neutrality-europe-ireland-austria-finland-sweden-cyprus-malta-denmark-switzerland/> (staženo 27. března 2024).

zranitelné transatlantické telekomunikační kabely v okolí irské výlučné ekonomické zóny (EEZ) v severním Atlantiku. Podmořské kabely přenášejí denně finanční transakce v hodnotě 10 bilionů dolarů a transatlantické propojení je pro tuto síť zásadní. Sabotáž Nord Stream vyvolala vážné obavy, že ruská agrese na Ukrajině by se mohla "rozšířit do irských vod". Evropská komisařka pro hospodářskou soutěž Margrethe Vestagerová vysvětlila, že Irsko spolu se všemi členskými státy EU nesmí být „slabým článkem“ v širším transnárodním řetězci. Dublin musí efektivně přispívat ke sdílené odpovědnosti EU za ochranu veškeré kritické infrastruktury. Prezidentka Evropské komise Ursula von der Leyenová oznámila proces auditu bezpečnosti této infrastruktury. Navzdory zprávám o „velké operaci“ ze strany Irska za účelem zvýšení dohledu je pochybné, zda má jeho námořní služba kapacitu k důkladnému monitorování irské EEZ, která tvoří 16 % teritoriálních vod EU. Současná flotila má pouze šest hlídkových lodí, které jsou podporovány dvěma letadly CASA CN-235 pro námořní hlídky z Irského letectva, a námořní služba je pravděpodobně nejvíce zasažena širší krizí udržení personálu v Irských obranných silách (DF). Počet personálu klesl pod 800 osob, což je daleko od „minimálního počtu“ 1 094. Vzhledem k tvrzením, že „odliv kritického personálu“ se v současnosti zrychluje, dále to omezuje počet lodí, které může Irsko vyslat na moře.⁹²

Tyto personální nedostatky způsobily v posledních letech vážné potíže. Irsko „čtyřikrát v období od ledna do března 2021“ požádalo Evropskou agenturu pro kontrolu rybolovu (EFCA) o podporu na běžné hlídky, které jeho námořní služba s nedostatkem personálu nemohla provádět, a tuto podporu obdrželo. Vzhledem k tomu, že pomoc EFCA je možností poslední instance, kterou mají členské státy EU k dispozici, naznačuje to vážné irské nedostatky. V případě závažnějších námořních se uvádí, že „irská námořní služba nemá žádné protiponorkové schopnosti a její schopnost odrazovat nebo dokonce odhalovat takové námořní zpravodajství je mimořádně omezená“. Tři plavidla z předchozí irské flotily o devíti plavidlech byla vyřazena z provozu v červenci 2022. Zhoršující se bezpečnostní prostředí nevedlo k velkým změnám. Od Nového Zélandu byla zakoupena dvě vnitrozemská hlídková plavidla, která měla být dodána v roce 2023, a bylo vypsáno výběrové řízení na nové víceúčelové plavidlo v hodnotě 200 milionů eur.⁹³

⁹² Micheál McNamara, „Ireland’s Defence Deficit“, *RUSI - Royal United Services Institute*, 21. prosince 2022, <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/irelands-defence-deficit> (staženo 27. března 2024).

⁹³ Ibid.

I s tímto dodatečným vybavením bude Irsku stále chybět řada schopností potřebných ke komplexní ochraně jeho výlučné ekonomické zóny. Spojené království modernizuje své námořní pozorovací kapacity a hodlá provádět více hlídek v Irském moři a severním Atlantiku. Proběhla diskuse o kolektivní misi EU na ochranu podmořské infrastruktury a Německo a Norsko zahájily širší diskuzi o posílení úlohy NATO v této oblasti. NATO může optimálně posílit námořní bezpečnost v severním Atlantiku, protože jeho osvědčené instituce spojují Kanadu, Island, Norsko, Spojené království a USA s většinou členských států EU. Ze strany NATO je Irsko vítáno jako důležitý partner, ale jeho vnitropolitická situace ohledně neutrality do jisté míry brání modernizaci vzájemné spolupráce. Vzhledem ke strategické zranitelnosti ostrova by spolupráce nabídla výrazné zvýšení bezpečnosti.⁹⁴

Od počátku ruské invaze na Ukrajině se irská vláda snaží více zvýšit své bezpečnostní a obranné aktivity v rámci EU i NATO. Irsko se připojilo k NATO Kooperativnímu centru kybernetické obrany (CCDCOE), Evropskému centru pro boj s hybridními hrozbami a řadě obranných projektů Stálé strukturované spolupráce EU (PESCO). Pravděpodobně se také připojí nebo bude spolupracovat s nově zřízeným Koordinačním centrem pro kritickou podmořskou infrastrukturu NATO.⁹⁵

Kritici Dublinské neutrality vyčítají, že země dostatečně neinvestovala do své vlastní obrany. „Irsko vydává na obranu v poměru k HDP nejméně ze všech 27 členských států EU“, řekl Mark Mellett, bývalý náčelník generálního štábu irských obranných sil.⁹⁶

Irské výdaje na obranu se v posledních dvaceti letech pohybují mezi 0,2-0,7 %, viz Graf 2. Nicméně tomu tak nebylo odjakživa, kolem roku 1980 se míra pohybovala okolo 1,7 HDP (1980) a nyní klesla na pouhých 0,2 % HDP.⁹⁷

Politická reprezentace chce, aby se Irsko více zapojilo do vojenského systému EU, a to i prostřednictvím PESCO a kapacit rychlého nasazení, a domnívá se, že neutralitu je nejlepší ponechat jako politickou záležitost, kterou lze podle potřeby měnit. Výsledky parlamentních voleb v roce 2025 a události na východní hranici EU rozhodnou o tom, jakou cestou se Irsko vydá.⁹⁸

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Andrew Cottey, „Why Ireland Matters for European Security“

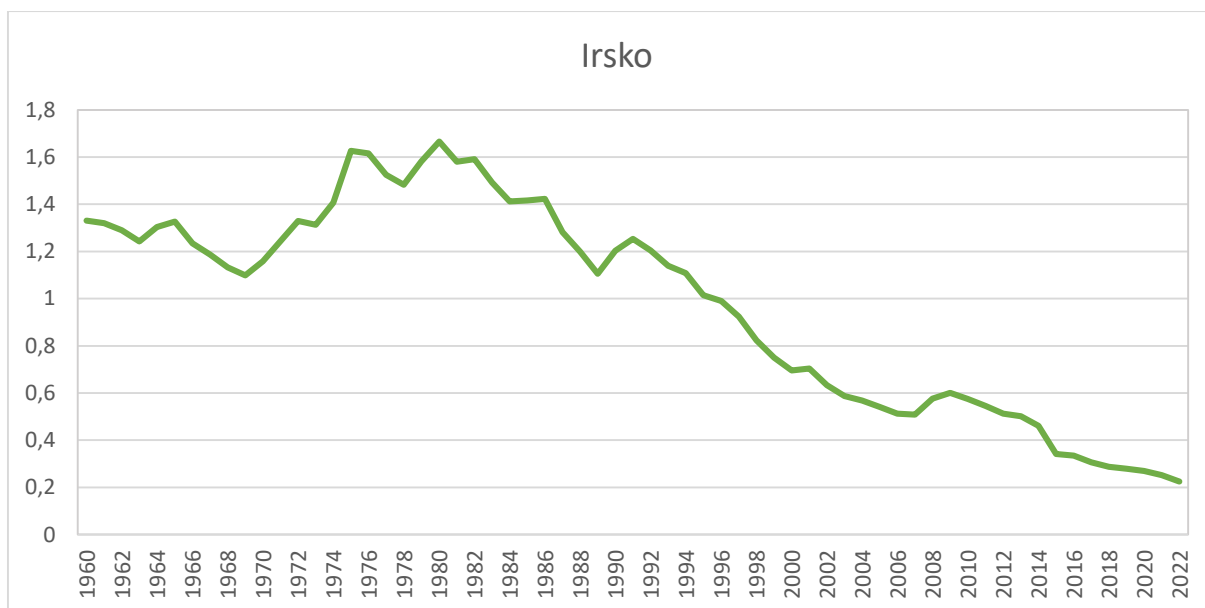
⁹⁶ Suzannw Lynch, Jacopo Barigazzim, „The END of NEUTRALITY“

⁹⁷ „Military expenditure (% of GDP) – Ireland“, *World Bank*,

<https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=IE> (staženo 28. dubna 2024).

⁹⁸ Conor Gallagher, *Is Ireland Neutral: The Many Myths of Irish Neutrality*

Graf 2: Výdaje na zbrojení v HDP (%)



Zdroj: World Bank

Švýcarsko a EU před ruskou agresí v roce 2022

Švýcarsko není členem EU, ale je součástí schengenského prostoru, v který mimo jiné pomáhá státům spojit síly v boji proti trestné činnosti pomocí policejní a soudní spolupráce. EU je nejdůležitějším hospodářským partnerem Švýcarska a tak zůstává pro Švýcary bezbariérová účast na jednotném trhu EU prioritou.⁹⁹ Za posledních 50 let se Švýcarsko a EU dohodly na více než 120 dvoustranných dohodách s cílem zajistit hladké vztahy v oblastech, jako je obchod, doprava, bezpečnost a vzdělávání. Jednání se zastavila v roce 2021, kdy švýcarská vláda odmítla navrhovanou institucionální rámcovou dohodu mezi Švýcarskem a EU (InstA), švýcarské úřady slíbily řešit problémy novým přístupem.¹⁰⁰

Švýcarsko po roce 2022

V březnu 2022 byly obnoveny rozhovory mezi Švýcarskem a EU a 27. 11 2023 byl oběma stranami v Bernu upořádán první dialog o bezpečnosti a obraně. Delegation si vyměnily názory na účast Švýcarska v misích a operacích Společné bezpečnostní a obranné politiky EU (SBOP), na spolupráci v rámci Evropské obranné agentury (EDA) a diskutovaly témata

⁹⁹ „Schengen: Průvodce evropským prostorem bez hranic“, Evropský parlament, 19. června 2019, <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20190612STO54307/schengen-pruvodce-evropskym-prostorem-bez-hranic> (staženo 29. dubna 2024).

¹⁰⁰ „Switzerland and the EU: cooperation and negotiation“, Federal Council, <https://www.admin.ch/gov/en/start/documentation/swisseurelations.html> (staženo 29. dubna 2024).

kybernetická a dezinformační. Rozhovory budou probíhat každoročně a umožní pravidelnou politickou výměnu názorů ve všech oblastech bezpečnostní spolupráce mezi Švýcarskem a EU a zajistí konzistentní sledování různých dokumentů.¹⁰¹

Spolková rada schválila na sklonku roku 2023 mandát, který je založen na výsledcích z výborů pro zahraniční věci (FAC) a obsahuje i sociální a ekonomická témata, k jednání s EU, které bylo zahájeno 18. března 2024.¹⁰²

Irsko a EU

V Evropské unii působí řada uskupení, která jsou zaměřena na spolupráci v oblastech vojenství, bezpečnosti, zahraniční politiky atd. V rámci Společné bezpečnostní a obranná politika (SBOP) bylo v posledních letech vytvořeno několik nových nástrojů, včetně Stálé strukturované spolupráce (PESCO, Irsko členem od r. 2017), Evropského fondu pro mír (EPF, Irsko členem od r. 2021) a Evropské obranné agentury (EDA, Irsko členem od r. 2004).

PESCO

Stálá strukturovaná spolupráce (PESCO) je zatím poslední obranná iniciativa EU. Představuje oživení většinou zapomenutých ustanovení Lisabonské smlouvy, která předpokládala spolupráci v oblasti obrany.¹⁰³

V posledním desetiletí panovaly neshody ohledně toho, jak ambiciózní a široká by taková obranná spolupráce měla být. Projevily dva rozdílné postoje: buď by mělo existovat velmi široké uspořádání zahrnující mnoho států EU, které by byly zapojeny do relativně omezeného typu spolupráce, nebo by měla existovat užší skupina států, která by usilovala o ambicióznější obrannou spolupráci. Francie byla tradičně spojována s druhým názorem. PESCO se prozatím vydalo cestou širšího stylu obranné spolupráce se zapojením mnoha států EU. Z irského pohledu je tato varianta politicky přijatelnější a představuje pro Irsko méně výzev a případných obtíží.¹⁰⁴

¹⁰¹ „Switzerland: EU-Switzerland hold first structured Security and Defence Dialogue and mediation talks“, European Union, 27. listopadu 2024, https://www.eeas.europa.eu/eeas/switzerland-eu-switzerland-hold-first-structured-security-and-defence-dialogue-and-mediation-talks_en?s=180 (staženo 28. dubna 2024).

¹⁰² „Switzerland and the EU officially opened negotiations“, Federal Department of Foreign Affairs FDFA, 18. března 2024, <https://www.eda.admin.ch/eda/en/fdfa/fdfa/aktuell/newsuebersicht/2023/europa.html> (staženo 28. dubna 2024).

¹⁰³ „Relations with Ireland“, NATO

¹⁰⁴ Ibid.

PESCO se nyní zabývá obrannou spoluprací a zaměřuje se spíše na obranné schopnosti a nákupy než na společné operace, i když je samozřejmě umožňuje. Z irského pohledu je zásadní, že PESCO není obranným paktem s přísnou povinností vzájemné obrany, jakou nabízí NATO prostřednictvím svého článku 5.¹⁰⁵

Rozhodnutí členských států účastnit se PESCO je dobrovolné a samo o sobě nemá vliv na národní svrchovanost ani na specifický charakter bezpečnostní a obranné politiky členských států.¹⁰⁶

EPF

Evropský mírový nástroj (EPF) je mechanismus financování vojenských a obranných akcí EU v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP). Evropská rada se dohodla na vytvoření EPF v roce 2021 s cílem „zaplnit mezeru“ ve vnější činnosti EU vytvořením jednoho nástroje pro financování akcí společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) ve vojenské a obranné oblasti. Skládá se ze dvou pilířů - jednoho pro vojenské operace a druhého pro asistenční opatření.¹⁰⁷

EDA

Evropská obranná agentura (EDA) byla založena v roce 2004. Sídlí v Bruselu a pomáhá svým 27 členským státům rozvíjet jejich vojenské zdroje. Podporuje spolupráci, zahajuje nové iniciativy a zavádí řešení ke zlepšení obranných schopností. Agentura uzavřela dohody s některými zeměmi mimo EU (s Norskem, Srbskem, Švýcarskem a Ukrajinou) a má rovněž správní ujednání s Ministerstvem obrany USA, které umožňuje užší transatlantickou spolupráci v konkrétních oblastech obrany, včetně výměny informací.¹⁰⁸

Irsko a EU po roce 2022

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ „LEGISLATIVE ACTS AND OTHER INSTRUMENTS“, Rada Evropské unie, 8. prosince 2017, <https://www.consilium.europa.eu/media/32000/st14866en17.pdf> (staženo 27. března 2024).

¹⁰⁷ „European Peace Facility“, European Peace Facility, https://fpi.ec.europa.eu/what-we-do/european-peace-facility_en (staženo 29. dubna 2024).

¹⁰⁸ „Evropská obranná agentura (EDA)“, Evropská unie, https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-defence-agency-eda_cs (staženo 28. dubna 2024).

Irsko se účastní řady projektů v rámci PESCO. Je zapojeno do projektu PESCO u řeckého námořního dozoru do r. 2025 a bylo pozorovatelem na dalších devíti misích. Spodní komora irského parlamentu nedávno hlasovala pro plné zapojení obranných sil do čtyř projektů týkajících se kybernetických hrozeb, schopnosti pomoci při katastrofách, lékařského výcviku sil speciálních operací a systémů pro protiopatření proti minám. Zdravotnický projekt podporovaný PESCO rozšíří zdravotní výcvik a tím významně rozšíří schopnosti Army Ranger Wing (Irské speciální operační síly). Vzhledem k tomu, že irská vláda plánuje přepracování zákonů, které upravují rozmístění Army Ranger Wing a dalších jednotek v zámoří, lze očekávat jejich častější nasazování v misích. Členství v Evropské unii považuje irská vláda za klíčový nástroj, protože irské vojenské síly mohou přímo v Bruselu kontaktovat armády jiných zemí. Příkladem byla evakuace ze Súdánu v roce 2023, kdy Francouzi okamžitě poskytli pomoc Army Ranger Wing, což umožnilo rychlejší evakuaci irských občanů.¹⁰⁹

V roce 2023 schválila irská vláda účast na čtyřech projektech Evropské obranné agentury (EDA). Projekty se týkají nákupu vybavení na ochranu příslušníků obranných sil, které zahrnuje speciální obleky pro řešení chemicko-biologických radiologických a jaderných (CBRN) útoků. Projekty poskytují irským obranným silám způsob, jak získat obranné vybavení a munici. Třetí projekt se zabývá kybernetickou bezpečností prostřednictvím EDA. Členské státy zašlou část munice získané v rámci projektu na Ukrajinu, Irsko má dohodu, že se této oblasti nebude účastnit, mohlo by však Ukrajině dodat nesmrtící vybavení prostřednictvím projektů Soldier Equipment a CBRN. Čtvrtým plánovaným návrhem je operační projekt týmu vojenské počítačové pohotovostní reakce EDA.¹¹⁰

3.1.3. Postoj veřejnosti

Švýcarsko

Z tiskové zprávy k průzkumu veřejného mínění vyplývá, že mírná většina Švýcarů souhlasí se sbližováním s NATO, viz Tabulka 1. V lednu 2023 s tím souhlasilo 55 % Švýcarů, což bylo o 10 % více oproti lednu 2021. Více než polovina (53 %) respondentů se domnívá, že

¹⁰⁹ Niall O'Connor, „Ireland is to join four European defence projects following cabinet approval“, *TheJournal.ie*, 30. května 2023, <https://www.thejournal.ie/ireland-european-defence-agency-projects-6081648-May2023/> (staženo 29. dubna 2024).

¹¹⁰ Ibid.

neutralita umožňuje Švýcarsku plánovat vojenskou obranu společně s NATO. Na druhou stranu vstup do NATO stále podporuje pouze třetina dotázaných.¹¹¹

Tabulka 1: Výsledky veřejného mínění ze Švýcarska z let 2021, 2022 a 2023 v (%)

Rok	Otázka	Ano
2021 leden	Mělo by se Švýcarsko sbližovat s NATO?	45
	Mělo by se Švýcarsko vstoupit do NATO?	33
	Požadujete členství v evropské obranné alianci?	23
	Jsou švýcarské úzké politické a ekonomické vazby s jinými zeměmi způsobeny neutralitou?	29
	Brání švýcarská neutralita společnému postupu s evropskými sousedy?	28
2022 leden	Podporujete neutralitu Švýcarska?	97
	Souhlasíte s tvrzením, že neutralitu již nelze chránit vojenskými prostředky?	52
	Podporujete armádu?	75
	Hodnotíte výdaje na armádu jako „příliš malé“?	7
2023 leden	Mělo by se Švýcarsko sbližovat s NATO?	55
	Umožňuje neutralita plánovat vojenskou obranu Švýcarska společně s NATO?	53
	Mělo by se Švýcarsko vstoupit do NATO?	33
	Podporujete neutralitu Švýcarska?	91
	Souhlasíte s tvrzením, že neutralitu již nelze chránit vojenskými prostředky?	57
	Požadujete členství v evropské obranné alianci?	35
	Jsou švýcarské úzké politické a ekonomické vazby s jinými zeměmi způsobeny neutralitou?	38
	Brání švýcarská neutralita společnému postupu s evropskými sousedy?	41
	Podporujete armádu?	78
Hodnotíte výdaje na armádu jako „příliš malé“?	14	

Zdroje: ETH Zürich

Irsko

¹¹¹ Tibor Szvircsev Tresch, „Survey Security 2023: slight majority for NATO rapprochement - more critical assessment of neutrality“, *Center for Security Studies*, (16. března 2023), <https://css.ethz.ch/en/center/CSS-news/2023/03/studie-sicherheit-2023-bericht-zur-medienkonferenz-vom-16-maerz-2023.html> (staženo 30. dubna 2023).

V Irsku, člena EU, který se od 30. let 20. století oficiálně neúčastní vojenských konfliktů, vyvolala ruská agrese nemálo debat. V květnu roku 2022 politik Simon Coveney (ministr obrany 2014-2016, 2020-2022 a zahraničních věcí v r. 2017-22) během diskuse v Centru evropských studií Minda de Gunzburg řekl, že ruská invaze pravděpodobně pro Irsko přinese změnu. Uvedl, že tato válka ovlivní budoucí irské debaty o směřování země.¹¹²

Podle novějších průzkumu Irish Times/Ipsos má zachování současného modelu vojenské neutrality Irska značnou podporu. Dvě třetiny voličů si nepřeje žádnou změnu neutrality, přičemž méně než čtvrtina je pro změnu. Irští přední politici nedávno vyzvali k debatě o irské neutralitě v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu a zvýšenou hrozbou pro východní členy EU. Také prezident tvrdí, že by se o irské neutralitě měla vést „dobře informovaná debata“.¹¹³

V červenci r. 2022 si přálo vstup do NATO rekordních 48 % dotázaných, zatímco 39 % bylo proti. Ještě v lednu před ruskou agresí podobný průzkum uváděl, že vstup do transatlantické vojenské aliance podporuje o 14 % méně dotázaných, tj. 34 % respondentů.¹¹⁴

V dubnu roku 2022 proběhlo statistické šetření, zda únorová invaze Ruska na Ukrajinu zpochybnila postoj irských teenagerů k neutralitě. Irský národní statistický úřad, centrální statistický úřad (CSO), se dospívajících v průzkumu ptal, zda souhlasí se vstupem Irska do NATO. S neutralitou souhlasí 70 % mladých lidí (náctiletí), zajímavé a kontraverzní je, že téměř 75 % z těchto souhlasících respondentů se domnívá, že by Irsko mělo vstoupit do NATO. Kromě toho z 43% mladých lidí, kteří souhlasili se vstupem do NATO, si pouze 25 % uvědomovalo výhody irského pasu ohledně členství v EU.¹¹⁵

Jako důvod, své volby neutrality teenageři uvedli:

- chtějí, aby byl v Irsku mír 70 %
- nemají zdroje a armádu na změnu své neutrality 14 %
- chtějí poskytnout pomoc Ukrajině mírovou cestou 9 %

¹¹² Clea Simon, „Ukraine war testing Irish neutrality“

¹¹³ Clea Simon, „Ukraine war testing Irish neutrality“

¹¹⁴ „Neutrality or NATO? Irish attitudes to neutrality and possible NATO“, *BehaviourWise*, srpen 2024, <https://irp.cdn-website.com/720becc0/files/uploaded/Irelands%20views%20on%20neutrality%20and%20possible%20NATO%20membership%20August%202022%20WEB.pdf> (staženo 29. dubna 2024).

¹¹⁵ „Do Irish Teenagers Agree with Irish Neutrality?“, *John Hooper – CSO*, 2023, https://www.cso.ie/en/media/csoie/competitionsandawards/johnhooper/2023/66_Do_Irish_Teenagers_Agree_With_Irish_Neutrality.pdf (staženo 27. dubna 2024).

- nesouhlasí s brannou povinností 5 %
- historie ukázala, že neutralita funguje nejlépe 2 %.

Z výzkumu Deníku Irish Times a CSO vyplývá, že dvě třetiny dospělých voličů si nepřeje změnu neutrální politiky Irska. Pokud jde o zasílání pomoci Ukrajině, pouze 35 % dospělých si přeje, aby Irsko v zasílání pomoci pokračovalo, zatímco u dospívajících je to 79 %.¹¹⁶

Průzkumy veřejného mínění po mnoho let ukazovaly silnou podporu veřejnosti neutralitě a malou, pokud vůbec nějakou, podporu členství v NATO. Různé průzkumy veřejného mínění od února 2022 tuto skutečnost obecně znovu potvrdily.

Tabulka 2 uvádí výsledky tří průzkumů, z ledna 2021, z června a července 2022 a z června 2023. Podle Andrew Cottey (profesor, University College Cork) metodika do jisté míry závisela na naváděcích otázkách. Irsko v současnosti vydává na armádu a obranu 0,3 % HDP, zatímco průměr EU je 1,5 %. V dotazu, ohledně současné výše vojenských výdajů, uvedlo 53 % respondentů, že je příliš nízké, 39 % přibližně správné, 8 % příliš vysoké.¹¹⁷

Tabulka 2: Výsledky průzkumů veřejného mínění v Irsku z let 2021, 2022 a 2023 v (%)

	Otázka	Ano	Ne	Neví
2021 leden	Mělo by Irsko vstoupit do NATO?	34	-	-
2022 červen	Mělo by Irsko vstoupit do NATO?	48	39	-
červenec	Podpořili byste vstup Irska do budoucí armády EU?	54	46	-
	Souhlasíte s vojenskou pomocí Ukrajině?	40	39	-
	Věříte, že v případě globální války nás ochrání naše neutralita?	42	39	-
	Je pro vás důležité, aby Irsko zůstalo neutrální?	63	18	-
	Věříte, že Irsko bude více v bezpečí po vstupu do mezinárodní vojenské aliance?	43	33	-
	Mělo by Irsko i nadále přijímat válečné uprchlíky z Ukrajiny a ostatních zemí?	58	20	-
2023 červen	Podporujete vstup do NATO	34	38	28
	Podporujete, aby Británie pomáhala hlídat naše moře před zahraničními agresory?	47	30	23

¹¹⁶ Clea Simon, „Ukraine war testing Irish neutrality“.

¹¹⁷ „Neutrality or NATO? Irish attitudes to neutrality and possible NATO“, *BehaviourWise*

Zdroje: World Bank, BahivourWise, Business Post

Odborníci také poukazují na to, že veřejnost málo rozumí otázkám bezpečnosti a obrany - jeden průzkum veřejného mínění například ukázal, že 48 % lidí podporuje členství v NATO a 57 % zachování politiky neutrality.¹¹⁸

Systematické porovnání změn v přístupu Irska a Švýcarska k neutralitě po ruské invazi na Ukrajinu umožnil model obsahující tři hlavní faktory. Komparace zvolených faktorů je uvedena v Tabulce 3.

Tabulka 3: Faktory, 1 a 2 Porušení neutrality dle práva, Vztah s NATO, Vztah s PESCO

Faktor		Irsko	Švýcarsko
		změna po 2/2022	změna po 2/2022
1.	Právní rámec	ne	ne
2. 1	Postoj země k NATO	ano	ano
2. 2	Postoji země k EU	ano	ano
3.	Postoj veřejnosti	ne	ne

¹¹⁸ Ibid.

Závěr

Cílem mé práce bylo zjistit, zda a jak se změnil přístup k neutralitě dvou evropských zemí Irsko a Švýcarska po ruské agresi na Ukrajině. Na základě výsledků zkoumání jsem došla k závěru, že obě země v současné době sice více diskutují svou neutralitu, ale ani jedna neuvažuje o opuštění neutrality.

Na neutralitě můžeme zkoumat historii, vývoj, zakotvení v různých organizacích nebo různé typy. Nicméně neexistuje jedna definice neutrality, kterou by se všechny neutrální státy řídily. Vzhledem k tomu, že existují různé pohledy na neutralitu, není ani jednotný názor na to jak, by se měl neutrální stát chovat. Neutralita se u mnohých států mění a vyvíjí a má jinou podobu než dříve. V současné době většina neutrálních států při konfliktu rozlišuje mezi agresorem a státem, který byl napaden a nalézá formu jak napadanému státu pomoci. Tímto způsobem se zachovaly také obě neutrální země Irsko a Švýcarsko po únoru 2022. Ruská agrese na Ukrajině donutila evropské státy přehodnotit svou bezpečnost, zahraniční politiku a to včetně států neutrálních států. Finsko a Švédsko vstoupily pod vlivem obav z agresivního chování Ruska do NATO. Proto se nabízí úvahy, jak nebo jestli vůbec se nyní změnil přístup Irů a Švýcarů k jejich neutralitě. Na základě teoretické části jsem si zvolila výzkumnou otázku: „Jak se po únoru 2022 změnil pohled Irů a Švýcarů na svou neutralitu?“

Pro zodpovězení výzkumné otázky jsem vytvořila třífaktorový model, podle kterého jsem porovnála přístup Irsko a Švýcarska. U států jsem hodnotila jejich právní rámec: jak definují neutralitu ve svých zákonech, ústavě, zda připravují nové zákony, v kterých bude zakomponována nějaká změna reagující na ruskou agresi. Švýcarsko na rozdíl od Irsko má kodifikovanou neutralitu v ústavě, avšak neutralitu přesně nedefinuje a tudíž pro Švýcarsko z ní neplynou jasné povinnosti. Definují ji jako účel federace, zásadu zahraniční politiky a jako prostředek k dosažení cíle. Na druhou stranu by při vyjasnění povinností plynoucí z jejich neutrality, neprobíhalo takové množství diskuzí, zda může Švýcarsko vzhledem ke své neutralitě učinit příslušné rozhodnutí. Někteří se domnívají, že by díky tomu Švýcarsko reagovalo rychleji a pružněji a nemuselo by dlouho řešit, zda uvalit nebo neuvalit sankce na agresora.

U druhé země lze konstatovat, že irská neutralita není nikde zakotvena a je mezinárodním společenstvím široce přijímána. V případě Irsko se uplatňuje triple lock, mechanismus

stanovující podmínky, za nichž se může zahraničních operací na podporu míru účastnit více než 12 irských vojáků. Musí mít mandát od OSN, akci musí schválit vláda i dolní komora irského parlamentu prostřednictvím rezoluce. Vláda plánuje předložit legislativu, aby se zbavila trojitého zámku pro irskou vojenskou účast v operacích v zahraničí. Takovýto odklon od uvedeného mechanismu by byl velkou změnou v zahraniční politice Irska. Neexistuje však jednotná shoda ohledně toho, jak postupovat. Snahou tohoto úsilí je upravit stávající legislativu způsobem, který by umožnil reagovat na krizové situace svižněji bez ztráty suverenity.

Z hlediska právního rámce ke změně neutrality jako reakce na ruskou agresi ani v jedné zemi nedošlo, byť diskuze jsou vedeny v obou vládách daleko intenzivněji než před ruskou agresi.

Z analýzy dat druhého faktoru vyplynulo, že Irsko a Švýcarsko mají odlišný přístup k vojenské neutralitě a vztahu k NATO a EU. Ruská invaze na Ukrajinu v únoru 2022 vedla k posunu v bezpečnostní politice obou zemí. Švýcarsko čelí kritice za svůj přísný přístup k neutralitě, což způsobilo diplomatické napětí s některými evropskými spojenci. V reakci na tuto kritiku Švýcarsko začalo prozkoumávat možnosti těsnější spolupráce s NATO, přičemž si stále zachovává základní zásady neutrality. Švýcarsko stále vylučuje, že by v blízké době usilovalo o vstup do NATO. Představitelé Švýcarska a NATO se však dohodli na těsnější spolupráci a v červnu 2024 bude uspořádána v Bernu konference o Ukrajině, jejímž cílem je odstartovat mírový proces.

Irsko má delší historii spolupráce s NATO, zapojovalo se již před ruskou agresi. Od počátku ruské invaze se irská vláda snaží více zvýšit své bezpečnostní a obranné aktivity v rámci EU i NATO. Irsko však stále klade důraz na svou politiku neutrality a trvá na tom, že nepřijme vojenské závazky vůči NATO.

Zásadní rozdíl mezi oběma zeměmi spočívá v tom, jak každá z nich chápe a praktikuje neutralitu. Zatímco Švýcarsko ji bere doslovně a váhá s jakýmkoli krokem, který by mohl být považován za posun od neutrality, Irsko je ochotnější spolupracovat s NATO a EU i v rámci speciálních operačních sil, pokud to neohrožuje jeho základní postoj k neutralitě. Snaží se nejenom o větší zapojení irských speciálních obranných složek a v souvislosti s tím o úpravu mechanismu triple lock, ale také chtějí více chránit své ekonomické vody včetně podmořských kabelů.

Z analýzy dat z průzkumů veřejného mínění vyplývá, že ani v jedné zemi ruská agrese výrazně neovlivnila pevnou podporu neutrality. Dospělí respondenti v obou zemích necítí potřebu vstoupit do NATO, ale současně vnímají nutnost posilovat bezpečnost své země (ne však na úkor své neutrality). Občané obou zemí souhlasí se sbližováním svých zemí s NATO a EU, vítají větší spolupráci s jinými státy. Zajímavé je, že mladí (náctiletí) lidé v Irsku výrazně více podporují členství v NATO na rozdíl od dospělých, ale zároveň chtějí zůstat neutrální. Z toho vyplývá, že někteří občané si neuvědomují, že se neutralita s členstvím v NATO vylučuje.

Systematické porovnání změn v přístupu Irska a Švýcarska k neutralitě po ruské invazi na Ukrajinu umožnil model obsahující tři hlavní faktory. Komparace zvolených faktorů je uvedena v Tabulce 3. Při pohledu na symetrii odpovědí by se zdálo, že obě země mají stejné názory. V případě prvního faktoru – právního rámce tomu tak skutečně je, protože ani jeden stát neplánuje žádné nové zákony měnící jejich neutralitu. Ve vztahu k NATO a EU došlo u obou zemí ke změnám jak kvantitativním, tak kvalitativním. U obou států probíhají jednání a diskuze směřující především k těsnější spolupráci v rámci obrany. Dalšími sférami se země liší, v případě Švýcarska se jedná především o ekonomickou oblast a nyní i obrannou např. pokračujícím nákupem letadel a připojením k evropské iniciativě Sky Shield. V případě Irska je to snaha o větší zapojení irských speciálních obranných složek a s tím spojené „opravení“ mechanismu triple lock, dále např. ochrany ekonomických vod včetně podmořských kabelů. Postoj veřejnosti se nezměnil, obyvatelé nejsou nakloněni ke změně neutrality své země.

Lze konstatovat, že ruská agrese na Ukrajině vedla k otevření diskuzí, které před r. 2022 byly nemyslitelné a uspíšila jednání obou vlád s představiteli NATO i EU především v oblasti obrany Evropy. Změny v bezpečnostní politice po únoru 2022 odrážejí rostoucí obavy o bezpečnost a nutnost přizpůsobit se novým bezpečnostním výzvám, přičemž obě země hledají způsoby, jak zachovat své principy a zároveň se připravit na potenciální hrozby v užší spolupráci s EU i NATO.

Summary

The aim of my thesis was to determine if and how the approach to neutrality of two European countries, Ireland and Switzerland, has changed after the Russian aggression in Ukraine. Based on the results of my research, I concluded that both countries are discussing their neutrality more, but neither is considering abandoning neutrality.

Neutrality can be examined in terms of history, development, grounding in various organizations, or different types. However, there is no single definition of neutrality that all neutral countries adhere to. Because there are various perspectives on neutrality, there is also no unified opinion on how a neutral state should behave. Neutrality in many countries is changing and evolving, taking on a different form than before. Currently, most neutral countries distinguish between aggressor and victim in a conflict and find ways to assist the attacked state. Both neutral countries, Ireland and Switzerland, acted in this way after February 2022. Russian aggression in Ukraine has forced European states to reconsider their security and foreign policy, including neutral states. Finland and Sweden joined NATO due to concerns over Russia's aggressive behavior. This raises questions about how, or whether, the Irish and Swiss approach to their neutrality will change. Based on the theoretical part, I chose the research question: “How has the Irish and Swiss view on their neutrality changed since February 2022?”

To answer this research question, I developed a three-factor model to compare the approach of Ireland and Switzerland. I evaluated the country's legal frameworks: how they define neutrality in their laws, constitution, and whether they are preparing new laws in response to Russian aggression. Switzerland, unlike Ireland, has codified neutrality in its constitution, though it does not precisely define it, leading to unclear obligations for Switzerland. Neutrality is defined as a purpose of the federation, a principle of foreign policy, and a means to an end. On the other hand, if the obligations from neutrality were clarified, there would be fewer debates about whether Switzerland can make certain decisions in light of its neutrality. Some believe this would allow Switzerland to respond more quickly and flexibly without having to spend time debating whether to impose sanctions on the aggressor.

In the case of Ireland, its neutrality is not legally defined but is broadly accepted by the international community. Ireland applies the triple lock, a mechanism setting conditions for deploying more than 12 Irish soldiers in foreign peacekeeping operations. It requires a UN

mandate, approval by the government, and a resolution from the lower house of the Irish parliament. The government plans to propose legislation to remove the triple lock for Irish military participation in foreign operations, which would be a significant change in Ireland's foreign policy. However, there is no consensus on how to proceed. The aim of this effort is to adjust existing legislation to enable quicker responses to crises without losing sovereignty.

Regarding the legal framework, neither country has changed its neutrality in response to Russian aggression, although discussions in both governments are far more intense than before. The analysis of the second factor's data showed that Ireland and Switzerland have different approaches to military neutrality and their relationships with NATO and the EU. The Russian invasion of Ukraine in February 2022 led to shifts in the security policy of both countries. Switzerland faces criticism for its strict approach to neutrality, causing diplomatic tension with some European allies. In response, Switzerland is exploring closer collaboration with NATO while still maintaining the core principles of neutrality. Switzerland still rules out seeking NATO membership in the near future, but Swiss and NATO officials have agreed on closer cooperation, with a conference on Ukraine scheduled for June 2024 in Bern to start a peace process.

Ireland has a longer history of collaboration with NATO, having been involved before the Russian aggression. Since the start of the Russian invasion, the Irish government has been working to increase its security and defense activities within the EU and NATO. However, Ireland still emphasizes its neutrality and insists that it will not take on military commitments with NATO. The key difference between the two countries lies in how each understands and practices neutrality. While Switzerland takes it literally and hesitates to make any moves that could be seen as a departure from neutrality, Ireland is more willing to collaborate with NATO and the EU, even with special operations forces, as long as it does not compromise its basic stance on neutrality. Ireland is seeking not only greater involvement of its special defense forces, with related adjustments to the triple lock, but also greater protection of its economic waters, including submarine cables.

An analysis of the public opinion survey data reveals that Russian aggression did not significantly affect the strong support for neutrality in either country. Adult respondents in both countries do not feel the need to join NATO but do see the need to strengthen their country's security (not at the expense of their neutrality). Citizens in both countries agree with closer ties with NATO and the EU and welcome greater cooperation with other

countries. Interestingly, young (teenage) people in Ireland significantly support NATO membership compared to adults, but at the same time want to remain neutral. This indicates that some citizens do not realize that neutrality and NATO membership are mutually exclusive.

A systematic comparison of the changes in the approach of Ireland and Switzerland to neutrality after the Russian invasion in Ukraine was made possible by a model with three main factors. The comparison of these factors is shown in Table 3. When looking at the symmetry of responses, it seems that both countries have the same views. In the first factor—the legal framework—this is true, as neither country plans to introduce new laws changing their neutrality. Regarding NATO and the EU, both countries have experienced changes in both quantitative and qualitative terms. Discussions and negotiations aimed at closer defense collaboration are underway in both countries. Other spheres where the countries differ include the economic sphere in Switzerland and defense, with ongoing purchases of aircraft and participation in the European Sky Shield initiative. In Ireland's case, it's the effort to involve more Irish special defense units and related adjustments to the triple lock, as well as protecting economic waters, including submarine cables. Public opinion has not changed, with citizens not in favor of changing their country's neutrality, but the Irish younger generation does not not at the expense of their neutrality rule out joining NATO.

It can be concluded that Russian aggression in Ukraine led to discussions that were unthinkable before 2022 and accelerated negotiations between both governments and NATO and EU representatives, especially in European defense. Changes in security policy after February 2022 reflect growing concerns about security and the need to adapt to new security challenges, with both countries seeking ways to maintain their principles while preparing for potential threats through closer collaboration with the EU and NATO.

Použitá literatura

Abbenhuis, Maartje. „Hague Conferences of 1899 and 1907“. *The Encyclopedia of Diplomacy*, (3. května 2018): 1–7, <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/10.1002/9781118885154.dipl0361>, (staženo 27. března 2024).

Andrews, Barry. „Irish Neutrality in a Changing Europe“. *Renew Europe*, duben 2022 <https://cdn.thejournal.ie/media/2022/04/irish-neutrality-in-a-changing-europe-barry-andrews-mep-080422.pdf> (staženo 27. dubna 2024).

Bannerman, Isabelle. „‘Dialogue’: does Swiss neutrality have a future?“. *Swissinfo*, 22. únor 2024, <https://www.swissinfo.ch/eng/swiss-politics/does-swiss-neutrality-have-a-future/72847859> (staženo 27. dubna 2024).

Barber, Tony. „Rethinking neutrality in Europe“. *Financial Times*, 16. dubna 2023, <https://www.ft.com/content/307e2007-9f70-4a45-932e-abbff08628d3> (staženo 27. března 2024).

Bjorheim, Jacob. „Letter: Arcane fiscal rules hamper Swiss defence spending too“. *Financial Times*, 13. března 2024, <https://www.ft.com/content/f889dfa0-a6b2-4594-bb2f-72106c3527cd> (staženo 29. dubna 2024).

Bondolfi, Sibilla. „How neutral is Switzerland, really?“. *Swissinfo*, 10. června 2022, https://www.swissinfo.ch/eng/foreign-affairs/focus-page-foreign-policy_how-neutral-is-switzerland-really/45810276 (staženo 27. dubna 2024).

Bondolfi, Sibilla. „Wanted: politically convenient definition of ‘neutrality’“. *Swissinfo*, 17. července 2022, <https://www.swissinfo.ch/eng/business/wanted-politically-convenient-definition-of-neutrality/47745756> (staženo 27. března 2024).

Cottey, Andrew. „Why Ireland Matters for European Security“. *Carnegie Europe*, 7. listopadu 2023, <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/90935> (staženo 27. března 2024).

EUR-Lex. „Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP)“, <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/common-security-and-defence-policy-csdp.html> (staženo 30. dubna 2024).

European Peace Facility. „European Peace Facility“. https://fpi.ec.europa.eu/what-we-do/european-peace-facility_en (staženo 29. dubna 2024).

European Union. „Switzerland: EU-Switzerland hold first structured Security and Defence Dialogue and mediation talks“ 27. listopadu 2024, https://www.eeas.europa.eu/eeas/switzerland-eu-switzerland-hold-first-structured-security-and-defence-dialogue-and-mediation-talks_en?s=180 (staženo 28. dubna 2024).

Evropská unie. „Evropská obranná agentura (EDA)“. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-defence-agency-eda_cs (staženo 28. dubna 2024).

Evropský parlament. „Schengen: Průvodce evropským prostorem bez hranic“. 19. června 2019, <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20190612STO54307/schengen-pruvodce-evropskym-prostorem-bez-hranic> (staženo 29. dubna 2024).

Federal Council. „Switzerland and the EU: cooperation and negotiation“. <https://www.admin.ch/gov/en/start/documentation/swisseurelations.html> /staženo (29. dubna 2024).

Federal Department of Foreign Affairs FDFA. „Neutrality“. <https://www.eda.admin.ch/eda/en/home/foreign-policy/international-law/neutrality.html> (staženo 9. července 2023).

Federal Department of Foreign Affairs FDFA. „Switzerland and the EU officially opened negotiations“. 18. března 2024, <https://www.eda.admin.ch/eda/en/fdfa/fdfa/aktuell/newsuebersicht/2023/europa.html> (staženo 28. dubna 2024).

Finn, Christina. „Explainer: What is Ireland's Triple Lock mechanism and why is the Govt planning to scrap it?“. *TheJournal.ie*, 22. listopadu 2023, <https://www.thejournal.ie/explainer-triple-lock-system-6229799-Nov2023/> (staženo 27. března 2024).

Gallagher, Conor. *Is Ireland Neutral: The Many Myths of Irish Neutrality*. London: Gill Books, 2023.

Heintschel von Heinegg, Wolff. „NEUTRALITY IN THE WAR AGAINST UKRAINE“. *Articles of war* (1. března 2023), <https://lieber.westpoint.edu/neutrality-in-the-war-against-ukraine/> (staženo 4. prosince 2023).

Hooper, John. „Do Irish Teenagers Agree with Irish Neutrality?“. *CSO*, 2023, https://www.cso.ie/en/media/csoie/competitionsandawards/johnhooper/2023/66_Do_Irish_Teenagers_Agree_With_Irish_Neutrality.pdf (staženo 27. dubna 2024).

Hosenseidlová, Petra. „24. únor 2022. Ruská invaze utnula západní iluze“. *Česká televize*, 23. února 2023, <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/24-unor-2022-ruska-invaze-utnula-zapadni-iluze-10205> (staženo 27. března 2024).

Irish Statute Book. CONSTITUTION OF IRELAND, <https://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en/html#part7> (staženo 28. dubna 2024).

Joenniemi, Pertti. „Neutrality beyond the Cold War“. *Review of International Studies* 24, č. 1 (červenec, 1993): 5-41, <https://www.jstor.org/stable/20097339> (staženo 17.7. 2023).

Jorio, Marco. „A new neutrality? Switzerland does not have to treat Russia and Ukraine equally“. *Neue Zürcher Zeitung*, 4. dubna 2023, <https://www.nzz.ch/english/rethinking-switzerlands-neutrality-a-history-and-proposal-ld.1732905> (staženo 27. dubna 2024).

Koužková, Eliška. „Přístup Švýcarska a Finska ke své neutralitě po únoru 2022“. ročníková práce, Univerzita Karlova, 2023.

L. Beyer, Jessica, Stephanie Hofmann, C. „Varieties of neutrality: Norm revision and decline“. *Cooperation and conflict* 46, č. 3 (září 2011), <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1177/0010836711416956> (staženo 17.7. 2023).

Lynch, Suzannw, Barigazzim, Jacopo. „The END of NEUTRALITY“. *Politico*, 24. března 2022, <https://www.politico.eu/article/ukraine-russia-war-end-of-neutrality-europe-ireland-austria-finland-sweden-cyprus-malta-denmark-switzerland/> (staženo 27. března 2024).

Mažátková, Kristýna. „PŘÍPAD FINSKA A RAKOUSKA Přístup k zahraničně-bezpečnostní spolupráci v rámci EU a NATO“. *Obrana a strategie*, (15. prosince 2016), <https://www.obranaastrategie.cz/redakce/index.php?lanG=cs&clanek=169784&slozka=15>

8942&xsekce=158947&as4uOriginalDomain=www.obranaastrategie.cz&as4u_protocol=https&show=diskuze& (staženo 9.7. 2023).

McNamara, Micheál. „Ireland’s Defence Deficit“. *RUSI - Royal United Services Institute*, 21. prosince 2022, <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/irelands-defence-deficit> (staženo 27. března 2024).

McNeil, Harry. „Switzerland gears up for integration into F-35 programme in LM contract“. *Air Force Technology*, 8. října 2023, <https://www.airforce-technology.com/news/switzerland-gears-up-for-integration-into-f-35-programme-in-lm-contract/> (staženo 29. dubna 2024).

„Military expenditure (% of GDP) – Ireland“. *World Bank*, <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=IE> (staženo 28. dubna 2024).

Mokryk, Radko. „Anexe Krymu v roce 2014“, *Encyklopedie Migrace*. <https://www.encyclopediaofmigration.org/vlada-vladimira-putina-prvnich-dvou-funkcnich-obdobich-2000-2008-2/> (staženo 27. března 2024).

N. Schmitt, Michael, „“STRICT” VERSUS “QUALIFIED” NEUTRALITY“. *Articles of war*, 22. března 2023, <https://lieber.westpoint.edu/strict-versus-qualified-neutrality/> (staženo 4. prosince 2023).

NATO. „Enlargement and Article 10“. 8. března 2024, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49212.htm (staženo 27. března 2024).

NATO. „Relations with Ireland“. naposledy upravené 1. září 2022, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_51979.htm (staženo 27. dubna 2024).

NATO. „Relations with Switzerland“. naposledy upravené 1. dubna 2021, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52129.htm (staženo 27. března 2024).

„Neutrality or NATO? Irish attitudes to neutrality and possible NATO“. *BehaviourWise*, srpen 2024, membership<https://irp.cdn-website.com/720becc0/files/uploaded/Irelands%20views%20on%20neutrality%20and%20>

possible%20NATO%20membership%20August%202022%20WEB.pdf (staženo 29. dubna 2024).

O'Connor, Niall. „Inside the Army Ranger Wing: Prep for overseas deployments as new laws beckon“. *TheJournal.ie*, 5. srpna 2023, <https://www.thejournal.ie/army-ranger-wing-operators-wicklow-6117654-Aug2023/> (staženo 29. dubna 2024).

O'Connor, Niall. „Ireland is to join four European defence projects following cabinet approval“. *TheJournal.ie*, 30. května 2023, <https://www.thejournal.ie/ireland-european-defence-agency-projects-6081648-May2023/> (staženo 29. dubna 2024).

„Opinion Poll Report June 2023“. *Business Post*, červen 2024, <https://www.redcresearch.ie/wp-content/uploads/2023/06/Business-Post-RED-C-Opinion-Poll-Report-June-23.pdf> (staženo 29. dubna 2024).

Oxford Learner's Dictionaries. „neutrality“. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/neutrality?q=neutrality> (staženo 9. července 2023).

Rada Evropské unie. „LEGISLATIVE ACTS AND OTHER INSTRUMENTS“. 8. prosince 2017, <https://www.consilium.europa.eu/media/32000/st14866en17.pdf> (staženo 27. března 2024).

Rada Evropské unie. „LEGISLATIVNÍ AKTY A JINÉ NÁSTROJE“. 8. prosince 2017, <https://www.consilium.europa.eu/media/32000/st14866en17.pdf> (staženo 27. března 2024).

Reid, Scott. „Ireland's government rules out dropping neutrality policy amid claims it's 'playing with fire'“. *Euronews*, 22. června 2023, <https://www.euronews.com/2023/06/22/irelands-government-rules-out-dropping-neutrality-policy-amid-claims-its-playing-with-fire> (staženo 27. března 2024).

Simon, Clea. „Ukraine war testing Irish neutrality“. *Harvard Gazette*, 4. května 2022, <https://news.harvard.edu/gazette/story/2022/05/ukraine-war-testing-irish-neutrality/> (staženo 27. března 2024).

Simpson, Archie W. „Realism, Small States and Neutrality., *E-International Relations*, 5. února 2018, <https://www.e-ir.info/2018/02/05/realism-small-states-and-neutrality/> (staženo 19. července 2023).

Strupp. „Die dauernde Neutralität der Schweiz“. *Journal of Institutional and Theoretical Economics* 81, č. 2 (1926): 348-349.,<https://cas.cuni.cz/cas/login?service=https%3A%2F%2Fidp.cuni.cz%2Fidp%2FAuthn%2FExternal%3Fconversation%3De1s2&entityId=https%3A%2F%2Flogin.ezproxy.is.cuni.cz%2Fsp%2Fshibboleth> (staženo 9. července 2023).

Szvircsev Tresch, Tibor. „Survey Security 2023: slight majority for NATO rapprochement - more critical assessment of neutrality“. *Center for Security Studies*, 16. března 2023, <https://css.ethz.ch/en/center/CSS-news/2023/03/studie-sicherheit-2023-bericht-zur-medienkonferenz-vom-16-maerz-2023.html> (staženo 9. července 2023).

„Švýcarsko ve dnech 15. a 16. června uspořádá mírovou konferenci o Ukrajině“. *České noviny*, 10. dubna 2024, <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2503928> (staženo 29. dubna 2024).

„Švýcarsko zůstane neutrální, chce ale více spolupracovat s NATO a EU“. *Česká tisková kancelář*, 7. září 2022, <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2253604> (staženo 9. července 2023).

„Timeline: The events leading up to Russia's invasion of Ukraine“. *Reuters*, 1. března 2022, <https://www.reuters.com/world/europe/events-leading-up-russias-invasion-ukraine-2022-02-28/> (staženo 27. března 2024).

Tonra, Ben. „Unpicking the “Triple-Lock” of Ireland’s Defence Green Paper“. *UCD SCHOOL OF POLITICS & INTERNATIONAL RELATIONS*, 17. července 2013, <http://politicalscience.ie/?p=451> (staženo 28. dubna 2024).

„Ukraine: Switzerland implements the EU’s 12th package of sanctions“. *Swiss governmentnet*, 31. ledna 2024, <https://www.admin.ch/gov/en/start/documentation/media-releases.msg-id-99902.html> (staženo 27. března 2024).

White, Barry J. „Michael D Higgins exclusive: Ireland is ‘playing with fire’ in ‘dangerous drift’ towards Nato“, *Business Post*, 17. června 2024,

<https://www.businesspost.ie/news/michael-d-higgins-exclusive-ireland-is-playing-with-fire-in-dangerous-drift-towards-nato/> (staženo 30. dubna 2024).

Wilhelm, Wengler. „Meaning of Neutrality in Peacetime“. *McGill Law Journal* 10, č. 4 (září 1964), <https://lawjournal.mcgill.ca/article/meaning-of-neutrality-in-peacetime-the/> (staženo 21. července 2023).

„ZPRÁVA o vztazích mezi EU a Švýcarskem“, Evropský parlament, 25. července 2023, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0248_CS.html (staženo 28. dubna 2024).